

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII. MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 363-61.SZERKESZTI:
KECSKEMÉTI VILMOSELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PENGŐ

Sok szó esik mostanában

gyökeres változásokról. a társadalom képeinek átalakításáról, új rétegek felemelkedéséről, új egzisztenciák megteremtéséről. A zsidóság csak örömmel üdvözölhet minden újítást, mely új életet, új munkát teremt és friss vért ömleszt a társadalom elgyengült testébe. De talán történeti helyzete alkalmassá teszi arra is, hogy rámutasson a zavarnak és félreértésnek bizonyos lehetségeire, melyek könnyen kínálkoznak minden újító szándék útjában.

Igy elsősorban arra mutathat rá a zsidóság történeti tapasztalatok alapján, hogy még soha, sehol nem sikerült a társadalom életét megújítani, jólétét fokozni úgy, hogy az arra szükséges egzisztenciális eszközöket egyszerűen a zsidóktól vették el. Ezerszer próbálták a zsidók vagyonából és egzisztenciájából szanálni a társadalmat, mind az ezerszer csődöt mondott ez a kísérlet. Spanyolországban a zsidók úgy a gazdasági, mint a kulturális életben igen jelentős szerepet töltöttek be. Vagyonukat elkobozták, őket magukat kiűzték; pénzüik jórésze az országban maradt, helyük üresen állt a feltörekvők számára: és Spanyolország jóléte rohamosan le hanyatlott. Azok az országok pedig, melyeket ez a spanyolországi „emigráns-invázio” elárasztott, jórészt fölemelkedtek, meggazdagodtak.

Idézhetnénk közelebbi példákat is. A közelmúlt példáira elég röviden utalunk. Németországban az u. n. „árja-törvények” elzártak egy sereg oly foglalkozást a zsidók elől, melyekben eddig igen erősen voltak képviselve. E törvényeket azzal igazolták, hogy életlehetőségeket kell teremteni a német fiatalság számára. A legteljesebben az árja-törvényhozás alá eső foglalkozások közül a sajtóból, a zenéből és a színház- és filmművészetből kizöbölték ki a zsidókat. De talán a zsidók kiszorítása kereseti lehetőséghez juttatta „árja” pályatársaikat? Korántsem. Az újságolvasók és az eladott újságok száma rohamosan hanyatlott. A színházak üre-

„Purimspiel“

A nagy esemény lezajlott. Még sokáig fogják emlegetni a résztvevők a felvonulások fényét, a vacsorák emelkedett hangulatát, a rendezés mindenre kiterjedő figyelmét. Ám a zaj és a fény elülte után egy kis üresség is maradhatott a mélyebben gondolkodók szívében. Mintha a nagyhatású szónoklatok és az „egység” hangos és mindent elsöprő demonstrálása nem hatoltak volna le addig a rétegekig, ahol a komoly évtizedekre szóló művek alapjai nyugosznak. Bizonyos életlátású emberek számára a Purim az év csúcspontja: mindeneket felolvasztó, mindeneket magába olvasztó diadal, a Jó diadala a Gonoszság felett, a diadal mámore, felelőtlen csapongása. Rózsaszínű felhő takarja el a Valóság könyörtelen vonásait, nincs, ami az embert létének elkerülhetetlen vereségeire emlékeztetné; korlátlan hatalmának érzésében nem ismer korlátot, nem ismer határokat...

Ám a Purim órái rövidek. Az ajtón újra kopogtat az élet a maga rideg valóságával. Itt is, ott is szakadoznak a mámor rózsaszín fátylái. S az ember magára ismervé rájön, hogy kár volt az egész életet egyetlen végeszakadatlan Purimnak látnia. A mámor rövid, a munka hosszú. A magyar zsidóság Országos Gyűlése, mely az események sajtós alakulása következtében egyetlen hatalmi csoport purimi illúziójává lett, úgy is fog bevégezni, stílszerűen, Purim után, az „egyeztetett” és „módosított” eredmények bemutatásával. Az utolsó purimi illúziók: hogy ezek után

a simítások után már igazán megtámadhatatlan és hibátlan az új statusum. S hogy a viharos érdeklődés, mely a végső aktust fogadja, a lelkes helyeslés jele. Arra nem is gondolnak persze, hogy a szervezetlen ellenvélemény, amely nem kért szót vagy valamilyen ügyes taktikai húzás következtében nem juthatott szóhoz, szervezetlenségében is megmarad, s csak az időt várja, hogy szervezkedjék és jussát követelje. Meg arra a még egyszerűbb tényre sem, hogy egy nappal Purim után kevés vidéki delegátusnak lesz kedve vonatra ülni, hogy elhozza hódolatát az immár véglegessé vált nagy Mű iránt. Most még korlátlanok az illúziók. S mi nem akarjuk Purim előtt rontani ennek a mélyen emberi Purimspielnek a hangulatát. A kiábrándulás szükségszerű művét majd elvégzi a könyörtelen idő. Csak apró megjegyzéseink vannak, kis futó jelenségekről, melyek a figyelő szemek számára már az ünneplés és mámor hangulatába beoptak egy kis kiábrándító szürkeséget. Maga a Purimspiel hangulata sem volt zavartalan. A krónikás kiragad néhány feszélyező momentumot.

*

Az elvek harca persze alig jelentkeztett ezen a gyűlésen a maga kíméletlen súlyosságában. Inkább csak fellobbanó, rövidleleketű ellenmondásokat lehetett észrevenni. A legfontosabb elvi kérdések egyike volt, hogy mi legyen Budával: valóban, változatlanul elfogadásra kerüljön az a tervezet, amely többszö-

sek. A zenei élet pang. Az új éra filmjei a közönségnek nem kellene.

Mi következik ebből? Semmiesetre sem az, hogy újságot, színházat, muzsikát, filmet csak zsidók tudnának jól csinálni. Szó sincs róla. Hanem, hogy nem kell a közönségnek olyan sajtó, amely nem szabad s nem kell az olyan művészet, mely más szempontoknak enged-

meskedik, mint az abszolút Szépnek. És van egy egy másik tanulság is, melyet meg kellene szívlelni mindenütt: az erősséggel elvett kenyér nem lakat jól senkit. Az elpusztított egzisztenciák nyomán nem fakad jólét. A zsidóság tud derekasan dolgozni a közösség javáért, csak eggyel nem tudja szolgálni azt: azzal, ha elvérgiz a gyűlölet oltárán.

rös biztosítékokkal veszi körül az erősebbnek azt a jogát, hogy a gyöngét térdre kényszerítse vagy akár beolvadásra is. Buda hangját csak egy öreg ember hallatta ezeknél a pontoknál, egy nobilis, halkszavú ember, akit persze a diadalünnepét ülő hatalmi góg könnyen letorkolthattott. „A hatalom „budaiaikat” küldött hareba a budai hitközség elnöke ellen, akiknek közberikoltó ellenvetése kifelé azt a látszatot keltette, hogy a budai hitközséget nem az elnök képviseli, hanem azok a községkerületi delegátusok, akiket a községkerület többségének, tehát Pestnek kegye szemelt ki a budai hitközség érdekeinek védelmére. Így esett, hogy Buda delegátusai közül az elnök egyedül képviselte hitközségének élniakarását. A többiek a Pest előtt való meghódolás eszméjét képviselték. Am Buda ezzel még nem adta meg magát. Buda már nagyon is jól érzi, milyen érdekeket és milyen célt szolgál az a rengeteg pénzzel, rengeteg fizetett agitátorral dolgozó propaganda, amely aláírásokat gyűjt, olyan hazug jelszavakkal kábitva el a hiszékenyebb budai hittestvéreket, hogy ez az egész kétségbeesett korteskedés, ez a házról-házra járó reklám-akció, a budai hitélet föllendítését, a budai hitközségi alkalmazottak javát akarja szolgálni: mintha ez volna ma a pesti hitközség gondja, azé a hitközségé, melynek képviselői magán a gyűlésen leplezetlenül megmondották: egyetlen céljuk a négyszázezer pengő évi adójövedelem „visszaszerzése”, amelyet Buda, az átköltözések következtében, „elhódított” a balparttól. Jól vigyázzunk: a budai hitközség adójövedelemé egészen sem tesz ki többet ma kétszázézer pengőnél; ám a pesti vezetőség négyszázezeret szeretne Budán bevasalni. Természetesen a budaiak érdekében. S ezek után csodálkozunk, ha a budai hitközség az egyetlen eszközhöz nyul, mely még megmarad, hogy önállóságát megőrizze — nem testvérietlenségéből, nem ridegségből, hanem mert ez az egyetlen módja, hogy megszabaduljon egy kíméletlenül elnyomó rendszer nyomásától.

Volt a kiábrándító jelenetek közt kevésbé komoly is. Szinte egészen a Purimspiel hangulatához illett, a magyar zsidóság egy nagynevű vezéralakja föllállt a szöszökre és lelkes beszédet tartott a disznóhús élvezetének előnyeiről. Az országos gyűlés résztvevői, akik még nem éltek bele magukat egészen a Purimspiel emelkedett hangulatába, hűledezve hallgatták az őszinte megnyilatkozást. Nekünk azonban utólag volna hozzá egy-két szavunk. Mi, akik oly

nagyra értékeljük Sándor Pál egyéni kvalitásait és politikai éleslátását, mindig szomorúsággal vesszük tudomásul, mikor ezt a gerinces zsidót és gyakorlott politikust háta mögött megbúvó befolyások oly térre viszik szerepelni, ahol nem rendelkezik a tapintatnak azzal a csalhatatlanságával, mely őt gazdasági és politikai harcaiban kitünteteti. Emlékezzünk más esetekre is, mikor Sándor Pált egyéni és csoport-érdekek használták ki és tolták előre. Most is ez történt, nem éppen a zsidó közélet külső díszének öregbítésére alkalmas módon. Vagy talán sikerült purimi tréfa volt az egész? Akárhogy is, az embernek keserű maradt utána a szájaíze.

Szolgált aztán a gyűlés más meglepetéssel is. A tervezet egy pontja körül, mintha megszakadt volna az egyhangúságnak az a varázsa, amely oly boszorkányos gyorsasággal törvényre avatta paragrafusok százait, beleértve a rabbik szónoklatainak és egész működésének hivatali ellenőrzéséről s az országos vezető szerveknek egy kézben való egyesítéséről szólókat is. A hitközségi alkalmazottaknak arról a kéréséről volt szó, hogy nyugdíjigjogosultságukat a szabályzat ne 15, hanem 10 évben szabja meg. Egészen minimális szervezkedés képviselte csak ezt a jogos óhajt, egyetlen emlékirat, oly szerv részéről, melynek szintén „elfelejtettek” képviseletet juttatni az országos gyűlésben. S mégis Gallia Béla, a kiváló jogász és bíró felszólalása nyomán, aki kimutatta a kérés méltányosságát, 39-en akadtak, akik a módosítás mellett szavaztak. A módosítás csak öt szavazattal maradt kisebbségben: 44-en szavaztak ellene. Haj szalon mult, hogy e mellékes pontban szépséghiba nem érte a vezetőség megdönthetetlen akaratát. S a 44 szavazat között, mely az eredeti tervezet mellett sorakozott fel, tíz rabbi szavazata is ott volt; rabbiké, akiknek a „fizetett alkalmazottak” kategóriájába való besorolását a tervezet indokolása oly ékesszólóan védelmezi. A Purimspiel itt is mintha egy pillanatra kesernyés valóssággá lett volna...

Beszélgünk a többi pillanatnyi föleszmélésekről is? Az orthodoxiával való tárgyalásokról, melyeknek eredménye volt, hogy a templomgyesületek kiválásáról szóló szakaszokat kivették a tervezetből — e tárgyalásokról, melyek aligha fognak mindkét felet megnyugtató megoldáshoz vezetni? Beszélgünk a cionizmus képviselőivel kötött küliszakmögötti megegyezésről, melyek során elsikkadt a Cion-építés híveinek egy-két tárgyi követelése? Beszélgünk

a konzervatív főrabbi körül támadt viharról, mely egy — elismerjük, kihegyezett formájában túlzó s a Rabbiszemináriumra méltatlanul gyanakvó — megjegyzés miatt durva szidalmak özönébe fojtotta egy rabbi beszédét? Talán ez az utóbbi eset megérdemel még egy megjegyzést: ellentétes álláspontokról volt szó, s talán az a kiélezett forma, melyben dr. Fischer Benjámin a jesivát végzett rabbik igazgatást képviselte, joggal bánthatta a szemináriumot végzett rabbikat, akik, tudjuk, tudásban is, vallási hűségben is mindenkép méltók hivatásukhoz. Mégis azt kell mondanunk, hogy a hagyományos szellem megkövetelne: ne rekesszük ki a zsidóságból azokat az igehirdetőket sem, akiknek jogcíme egészen a régi hagyományból fakad. Ha másért nem, azért se, mert ez a töretlen hagyományos szellem az, amely megakadályozná, hogy egy zsidó gyűlésen egy papnak durva megsértésén kívülállónak kelljen felháborodniok.

Nem szólunk a többi elgondolkozató vagy meghökkentő jelenségekről, melyekben oly gazdag volt ez a gyűlés. Várjuk a hétköznapiok rideg világosságát, a Purimspiel hangulatának eloszlását. Hiisszük, hogy nem várat soká magára.

Purim

*Még hűvösesek a reggelek,
De tavasz zsong a kert felett...
Még búsongó a gondolat,
De eldobjuk a gondokat...!*

*Újjong a szív, új vágyakon,
Pattan a rügy az ágakon...
Ma Purim fénye, táncra int,
Kísímulnak a ráncaink...!*

*Purim...! Oly édes, tiszta szó,
Bú-felejtő és biztató,
Szomjas szívünkön illan át,
Besóhajtjuk az illatát...*

*Bár sok új Hámán fenyeget,
Hogy elvesz éltet, kényeret,
Ha Purim napja felderül,
Álljuk a Sorsot, emberül!*

*Purim van! Öröm ünnepel,
A gondok messze tűntek el,
Újjong a szív, új vágyakon,
Pattan a rügy az ágakon!...*

Megbeszélések folynak az orthodox és a budai kérdésben

A kongresszusi zsidóság országos gyűlése két nagyfontosságú kérdéssel hagyott nyitva; az orthodox és a budai kérdést. Mindkét kérdésben az országos gyűlés szünetében is beható megbeszélés folytak.

A kongresszusi statutum-tervezetnek az orthodoxiát érintő néhány pontját, mint mult számunkban is jelentettük, függőben hagyták abban a reményben, hogy időközi tárgyalások során sikerül elfog az ellentéteket kiegyenlíteni. A kongresszusi vezetőség megbízásából Stern Samu elnök, dr. Bakonyi László és Eppler Sándor főtitkárok, valamint Ir. Munkácsi Ernő főügyész tanácskoztak több ízben is az Orth. Központi Iroda képviselőivel, Kahan-Frankl Samu elnökkel s dr. Reiner Imre jogtanácsossal. Ez utóbbiak a kongresszusi részről eléjük terjesztett javaslatokat részletesen megbeszélték Hartstein Lajos ügyv. elnökkel, óbudai Freudiger Ábrahám

és óbudai Freudiger Lipót vezetőségi tagokkal. Közeledés ezideig csak a kivételek és az imaegyesületek dolgában konszenzusra, a további pontokban egyáltalában nem emyhültek az ellentétek. Az elmúlt héten Wertheimer Adolf, az IMIT elnöke is buzgólkodott a meg egyezés érdekében. Döntés az Orth. Központi Bizottság jövőheti ülésén.

A budai kérdésben remény sincs ezidő szerint a megegyezésre. Dr. Szegedi Miklós székesfehérvári községkerületi elnökhelyettes jószándékú táradozásai nem vezettek eredményre. Másrészt dr. Krisztháber Adolf budai hitközségi elnök az előljárási csütörtöki ülésén referált az országos gyűlésen tartott beszédével kapcsolatos mozzanatokról és az előljárási teljes mértékben helyeselte álláspontját, hálás köszönetet mondott nagyértékű munkásságáért és egyhangulag csatlakozott az elnök kongresszusi beszédében bejelentett konzekvenciákhoz.

Buda óvást emelt az adó- megosztás ellen A statutum-vita utolsó napjai

Az Országos Gyűlés első három napjaitól részletes tudósítást közölt a „Zsidó Élet” legutóbbi száma. A Rabbiképző kérdéséhez még dr. Rubinstein Mátyás szekszárdi főrabbi szöveggyűjtő érvekkel, majd az Országos Tanács feleleténél Pfeiffer Ignác és Wertheimer Adolf kérték a vezetőség által álló zsidó intézmények támogatását. Dr. Kauders Ferenc (Körmend) az ifjúság kérdésére figyelmeztetett Stern Samu elnök pártolása mellett. Az Országos Iroda vitájában Vida Dezső (Mohács), Wertheimer Adolf és dr. Kallós Henrik győri községkerületi elnök vettek részt. Az Országos Képviselőre vonatkozó résznél dr. Munkácsi Ernő előadó javaslatához képest elhatározták, hogy a képviselő tagjai közéleti, tudományos, vagy közgazdasági téren kimagasló egyéniségeket választanak. Dr. Horovitz József szombathelyi főrabbi, jánosi Engel József pécsi, dr. Biedl Samu szegedi községkerületi elnök és dr. Goitein Gábor (Kaposvár) világtörténet meg a kérdést felszólalásaikkal. Az országos és községkerületi szervezet, valamint intézményeik fenntartásának vitájában dr. Greiner József pécsi hitk. alelnök, dr. Kallós Henrik (Győr), Vida Dezső

(Mohács) és Stern Samu elnök, a tanintézetek és vallásoktatás tárgyalásában dr. Pfeiffer Izsák monori főrabbi és dr. Rosenák Miksa pesti hitk. előljáró vettek részt alapos fejtegetéseikkel.

Pénteken reggel jánosi Engel József szólott elsőnek az adóztatás kérdéséhez és beható indokolás kíséretében

**szakbizottság kiküldését javasolta
megfelelő végrehajtási utasítás ki-
dolgozására.**

Ezután dr. Krisztháber Adolf, a budai hit-

község elnöke emelkedett szólásra feszült várakozás közben. Előbb személyes kérdésben utasította vissza az elnöknek az általános vita bezárásakor tartott rezüméjében ellene intézett azon támadását, hogy miért nem fejtette ki álláspontját a szabályzat előkészítő ülésein, hiszen az elnök is nagyon jól tudja, hogy két évig súlyos betegséget tartotta távol a rendszeres részvételtől, de előljárási tagjai útbaigazításai szerint annál intenzívebben vettek részt a megbeszélésekben. Meglepetéssel hallotta, hogy az adójavaslatnak tulajdonképpen a szegedi községkerületi elnök a szerzője, nem hiszi azonban, hogy sok öröme lenne ebben a munkálatban, melyet igen szerencsétlenül tart és nem tartja egyébnek, mint büntető rendszabálynak a budai hitközség ellen. Ezért nem akarta elfogadni a javaslatot az általános tárgyalás alapjául sem és a hosszú tárgyalás után ma még fokozottabb mértékben vallja álláspontját, hogy

**tarthatatlan az egész Kiegészítő
Szabályzat.**

Óva inti és figyelmezteti az illetékes ténnyezőket, hogy ezen a téren ne menjenek messzire, mert nagyon is túllőnek a célon.

Az adófejezet a javaslat legszerencsétlenebb része, ebből fognak az egyes hitközségekben a legnagyobb bajok származni. Annakra komplikált és annyi fogszerű gyanánt egymásba kapcsolódó nehézséggel van telítve, hogy semmi jó sem származhatik belőle. Az összes hitközségek mintegy adott jelre mind hajba fognak kapni egymással, mert mindegyik a másiktól akarja majd elkaparintani az adót.

— Hogy miért tartom szükségesnek — mondotta ezután dr. Krisztháber — speciálisan én, hogy erre hivatkozzam, ez Önök előtt nem lesz titok. A budai hitközség speciális helyzete készlet engem arra, hogy felhívjam az Önök figyelmét, hogy itt nagyon veszedelmes játék folyik. A budai hitközség eddig nagyon szépen teljesítette feladatát a magyar zsidóság-

פסח

Husvéti árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egrí főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur

gyakorolja.

A husvéti árut gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott árut amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az árut és így különösképen a husvéti árut megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postaiútlek 5.

Telefon: 68-8-45.

gal szemben. Ezentúl is még intenzívebb módon óhajt ilyen irányban munkásságot kifejtteni, de éppen

ez az adószakas lesz az oka annak, hogy megbénítja majd nemcsak egész működését, hanem valóságos életveszélyt foglal magában az egész budai hitközségre.

Ezért vitakoztunk, ezért foglaltunk állást másfél év óta a készülő javaslat ellen, mindenképen megpróbálkoztunk javítani a dolgon, azonban, úgy látszik, szívós kitartásunk arra bírta az illetékes ténnyezőket, hogy még jobban kiélezzék a dolgokat. Az ellentétek kiélezése a legnagyobb mértékben ebben a javaslatban nyert kifejezést. Én tehát a javaslat ellen a legteljesebb mértékben ellenzéki álláspontot foglalok el és arra kérem a t. Országos Gyűlést, amelynek tagjai előzetesen megkapták a budai hitközség aggályait tartalmazó értesítéseket, méltóztatásuk elejteni az egész javaslatot és elfogadni az én írásban benyújtott indítványomat, mely szerint

az adómegosztás Budapest Székesfőváros területén a fővárosi hitközségek egymás közötti viszonylatában ne érvényesüljön, hanem csupán a fővárosi és vidéki hitközségek közötti, valamint a vidéki hitközségek egymás közötti viszonylatában.

— Már volt szerencsém egy alkalommal a szervezeti bizottság ülésén utalni arra, hogy ez

a megosztási javaslat tulajdonképen büntető szankció jellegét foglalja magában a budai hitközség ellen,

mert a budai hitközség volt az, amely kezdettől fogva ellenezte ezeket a rendszabályokat, amelyeket a magyar izraelita hitközségek kebelében létesíteni akarnak ad maiorem Dei gloriam, egy magasabb hatalmi pozíció-kör kifejtése végett s amelyeket mi nem egyéni szempontból, de a magyar zsidóság egyetemes szempontjából veszélyesnek tartunk. Épp ezért ezúttal is kijelentem, hogy az adóra vonatkozó ezt a javaslatot el nem fogadom és fenntartom magamnak azt a jogot, hogy jogorvoslattal éljek. Egyúttal kijelentem azt is, hogy amennyiben a budai hitközségre káros intézkedései nem fognak megjavíthatni akár itt, a részletes tárgyalás során, akár pedig a végrehajtási utasításban, akkor mi a magunk részéről le fogjuk vonni a konzekvenciákat, amelyek két irányban nyilvánulhatnak. Megmaradunk nem a statusquo ante, hanem a statusquo praesens alapján, vagyis tovább is tartjuk magunkat az 1868. évi kongresszus határozataihoz és az itt javasolt szabályokat magunkra nézve ér-

vényeseknek nem ismerjük el, egy bizonyos formai okból is, amelyről az Elnök úrnak tudomása van. Ha tovább méltóztatnak haladni ezen az úton, akkor a másik konzekvencia az, hogy

a budai hitközség esetleg szükségesnek fogja találni, hogy a kongresszusi szervezetből kilépjen.

Stern Samu elnök, Sándor Pál, dr. Biedl Samu, Róna Miklós volt budai előjáró polemizáltak dr. Krisztháber Adolf fejtegetésével és főképp azt vitatták, hogy nem volt joga hitközségének felhatalmazása nélkül a kongresszusi szervezetből való kilépéssel előhozakodnia. Nagy Andor pesti pénzügyi előjáró hitközsége több tagjának Budára való költözésében előállott nehézségeket ecsetelte. Kux Sándor (Csepel) a megosztásra kerülő adótételek minimumának leszállítását javasolta a vidék javára. Dr. Krisztháber Adolfnak a támadásokra vonatkozó reflexiója után dr. Kallós Henrik a vita bezárását indítványozta, majd Löwy Manó (Aszód), dr. Szegő Miklós (Székesfehérvár), Róna Miklós (Buda) és Eppler Sándor (Pest) felszólalásai után az adómegosztásra vonatkozó javaslatot elfogadták.

Stern Samu elnök az új szövegezés céljából visszatartott szakaszok tárgyalására és harmadik olvasására

az Országos Gyűlés legközelebbi ülését március 20-án, szerdán délután fél 5 órára tűzte ki.

Dr. Löw Immanuel szegedi főrabbi, felsőházi tag megragadó szépségű imájával zárult az Országos Gyűlés pénteki tanácskozása.

Zsidó Testvéreim!

A zsidó erkölcsiség egyik legerősebb pillére az özvegyek és árvák gondozása.

A Pesti Izraelita Nőegylet immár közel hét évtizeden keresztül teljesítette ezt a nemes feladatát. Alig egy éves fennállása után megteremtette Országos Izr. Leányárvaházát, mely rövidesen hatalmas intézménnyé lett, mert a nemesen gondolkodó és tehetősebb hittestvérek bőven gondoskodtak az intézmény szilárd megalapozásáról. Valamikor a mi Leányárvaházunk az anyagilag legerősebben fundált jótékony intézmények egyike volt, de a háború és az azt követő szomorú esztendőek ezt a hatalmas vagyont is megsemmisítették, úgyhogy az utolsó évtizedben Leányárvaházunk már válságos anyagi helyzetbe került, mert biztos jövedelmei elapadtak.

Az intézet fenntartását azóta csak a melegen érző és humanusan gondolkodó

zsidó testvérek jótékony adományai tették lehetővé s minthogy a válság vihara a tehetősek sorában is nagy ritulásokot okozott a jótékonyság egykor dúrnorrásából el-elapadó szegény erecske lett.

Intézetünk kapuján azonban állandóan sokkai több szegény zsidó árvacégy kér bebecsajtást, mint mennyit mostani anyagi viszonyaink mellett befogadhatunk és eltarthatunk.

Hozzátok, irgalmas zsidó szívekhez fordulunk tehát azzal a szívünk mélyéből fakadó sérelemmel, tegyétek adományaitokkal lehetővé, hogy minél több zsidó árvacégynek adhassunk gondtalan, meleg otthont, szerető gondozást és jószágos nevelést a mi szent vallásunk tiszta szellemében.

Tekintsétek a folyó évi március hó 16-tól, 23-ig (veadár 11-től 18-ig) terjedő 8 napot az

árvák hetének.

Erre a hétre esik **purim ünnepe, annak emlékére, hogy valamikor egy zsidó árvacégy mentette meg őseinket az elnyomatástól.**

Mentsétek meg most ti az otthontalan és kenyéértelen kis zsidó árvacégykákat!

Áldozzon e héten mindenki, bármily csekélységet is,

akár templomi adományként, mikor szent Tóránk elé járul, akár a templomon kívül, az Orsz. Izr. Leányárvaháznak. Az adományokat küldjétek a Pesti Izr. Nőegylet címére, (VI. Dessewffy utca 41.) vagy befizetési lappal a 42,317 számú postatakarékpénztári csekkszámára.

Az „Árvák hete” során ugyancsak Leányárvaházunk javára f. hó 20-án, a Zeneakadémia nagytermében este fél 9 órai kezdettel

művészeti rendezünk,

amelyen kiváló zsidó ének-zene-és szavaló művészek működnek közre. Kérlek Benneteket, váltsátok meg ezirányú jegyeiteket.

Végül pedig

felhívom figyelmeteket az „Árvák Hete” tartamára a főváros különböző üzleteiben, kávéházalban, vendéglőiben stb. elhelyezett perselyeinkre,

amelyek szintén Leányárvaházunk céljaira fogják jöszívvel adott adományaitokat összegyűjteni.

Minden jótékony cselekedet, amellyel egy-egy kis árvát segítették az életben való helytálláshoz, áldást fog Reátok is hozni.

Zsidó testvéri szeretettel
Vészi Józsefné s. k

KÉRDÉS-FELELET

Jánosi Engel József — az Országos Gyűlésről

Abban a küzdelemben, mely a „Zsidó Élet” hasábjain a kongresszusi szervezet újjáalkotása körül folyt, Jánosi Engel József udvari tanácsos, a pécsi községkerület nagyteleki elnöke sűrűn hallatta súlyos szavát és egy hosszú élet bölcs tapasztalásaival, szakértelemével és tárgyilagos érveivel igyekezett kiküszöbölni az új statutumtervezet fogadtatásait és centralizálásba hajló elgondolásait. Különösen az inkompatibilitás és az adomegostás tervbevett formái ellen emelte fel tiltakozását és közvetlenül a kongresszus megnyitása előtt névtelenül megjelent „Döntés előtt” című cikkében is kölcsönös megértést sürgetett az ellentétes vélemények áthidalására. Az Országos Gyűlés első heti tanácskozásainak lezárulta után kikértük véleményét az eddig végzett munka eredményéről és várható hatásáról:

— Az Országos Gyűlés kétségkívül jelentős külső sikert hozott és különösen ez alkalomból elhangzott kormányzó- és miniszteriális nyilatkozatok pozíció-erősödést jelentenek számunkra. A tárgyalás tempója talán kissé gyorsabb menetű volt, sem mint feltétlenül szükséges lett volna, de azért nem ártott a vita színvonalának. Az volt az impresszióm, hogy az országos elnök avatottan látta el tisztjét, kitűnően rendezte meg munkatársaival a kongresszust és általánosságban türelmet tanúsított a szemben álló véleményekkel.

— Ami a tárgyi szempontokat illeti, természetesen kitartok meggyőződés mellett. Mint a „Zsidó Élet” márc. 2-i számában is kifejtettem, a főszólt az évi kérdésekre fektetem. Továbbra is helytelenítem, hogy a szabályzat szellemi irányítói számszerűen túlsúlyt biztosítottak javaslataik számára a vidéki hitközségekkel szemben. Ez a majorizálás valamint a vidéki hitközségek pénzügyi inferioritása, a talán akaratlanul, de a valóságban mégis lehetővé tett spicli-tenyésztés, a túltengő hatalmi összpontosítás, az inkompatibilitás véleményem szerint nem szolgálja a zsidóság ügyét, pedig készséggel elhiszem, hogy vezetőség is tiszta és jószándékokkal van eltelve. A virilismus mellett számtalan szor csoportosított érveimet sem gyengítette meg a vita. Maga a tervezet általánosságban jeles jogászai munka és a

tanácskozás során elfogadott minimális módosítások is kétségtelenül javították a helyzetet. Hiszem, hogy az egyeztető bizottság munkája is enyhülést fog hozni.

— Mindenesetre felfogásam szerint:

Autosz efá

Autosz efá, magyarul: ő mondotta. Ez volt a szavukjárása Pythagoras tanítványainak, amikor körülbelül két és félezer év előtt élt krotóni bölcs misztikus gondolatait és az avatlatlan elme számára homályosaknak tetsző tanításait akarták a hallgatóikkal elfogadtatni. Nem érvekkel támasztották azokat alá, hanem egyszerűen csak azzal, hogy ő mondotta, maga a mester.

Ez jut eszünkbe, mikor a Fűhrernek a keddi hitközségi Zájim Adár-vacsorán az ellenzéki sajtó ellen irányult ki-rohanásairól tudomást veszünk. Néhány hét előtt a kongresszusi szünpozion-sorozatot bevezető budai Vigadóbeli nagy szünpozionon ennek pont az ellenkezőjét hallottuk tőle. Sok minden hangzott ott el, amit nem értettünk, de különösen egy beszédnek egy passzusa volt az, amely bár kiszakítottan és önmagában nemcsak világos, hanem egyszerű-mind nagy morális értékű gondolatot is tartalmazott. Mégis, ha arra figyelünk fel, hogy melyik táborból, a szem-

jobb lett volna, amint azt legutóbbi cik-kemben is ajánlottam, kiküszöbölni az egész szerencsétlen X. részt. De ha márnem is így történt, reméljük, hogy az új szervezet ki fogja heverni gyermeke-tégeit és fokról-fokra teljesítteti fogja az élet, a gyakorlat a tapasztalás tanácsait. Magam részéről bízom a jövőben. Az Országos Gyűlés tanács-kozásai azt a hitet keltik bennem, hogy igyekezni fognak eliminálni a még fenn-álló ellentéteket és kölcsönös jóakarattal megteremtik a békét és megnyugvást Izraelben...

benálló felek melyik részéről hangzott el, fejünket kellett tapogatnunk az értetlen csodálkozástól, a belőle kiáradó misztikumtól és azt kell mondanunk: „Nem értjük... pedig hát... Ő mondta! Autosz efá, maga a Vezér. Még pedig ezt és így: „Aki a közéletben szerepet vállal, annak arra is el kell készülnie lennie, hogy sokszor szemben találja magát támadásokkal, súlyos kritikával és aki a taptot szereti, annak tudnia kell a kritikát is elviselni.” Nos hát ez úgy hangzott abból az irányból, hogy azt kellett mondanunk: nem értjük, még pedig azért nem, mert ez a tanítás sehogy sem látszott annak a tábor-nak közéleti irányelvét szolgálni. Mert bizonyára igaz az, hogy szeretik ott a taptot, de aztán a kritikát elviselni annál kevésbé tudják. mint a legutóbbi keddi esti ábra is mutatja. Amnyira nem, hogy nekünk kell feléjük kiáltanunk: Hiszen... autosz efá! Ő maga mondta, maga a Vezér...! Tűrni kell a kritikát és el kell tudni viselni!

SZÖNYEG, TAKARÓ, TERITŐ, PAPAN

JÓ MINŐSÉGET OLCSÓN VÁSÁROLHAT!

Strapa spárta futó	P — 80	Roitos velour plüss összekötő . . . P	16.—
Góliát spárta futó 65 cm.	1.35	Modern pamlag átvető	6.50
Góliát spárta futó 90 cm.	1.95	Torontáli szerű átvető	14.80
Gintázott spárta futó 65 cm.	2.15	Perzsa-mintás átvető	18.80
Gintázott spárta futó 90 cm.	3.15	Mokett-pamlagátvető	45.—
Mauclé II. futó 67 cm.	3.—	Modern szoba-szőnyeg 300x200	16.—
Mauclé II. futó 90 cm.	4.—	Mintás szoba-szőnyeg 300x200	22.—
Kókusz futó 67 cm.	4.25	Bouclé II. szoba-szőnyeg 300x200	30.—
Kókusz futó 90 cm.	5.30	Bouclé II. szoba-szőnyeg 350x250	45.—
Velour plüss 70 cm.	6.50	Jutta-bouclé szoba-szőnyeg 300x200	44.—
Roitos strapa ágyelő	— 95	Marhaször szoba-szőnyeg 300x200	65.—
Roitos szöttek ágyelő	1.30	Marhaször szoba-szőnyeg 250x350	97.50
Roitos Bouclé II. ágyelő	2.70	Személyzeti mintás paplan	8.—
Roitos smyrna utánzat ágyelő	4.30	Kétoldalas cloth paplan	10.50
Roitos smyrna utánzat összekötő	11.—	Lamberguen-halina 130 cm.	8.50

Magyarperzsa-Torontáli és egyéb különleges szőnyegek, óriási választékban hihetetlen olcsó árban!
GRÜNFELD TESTVÉREK V., Bálvány-u 8.

Ezzel szemben azt konstatálhatjuk, hogy arrafelé egészen más a divat. A hang és irányadók nem ezt vallják. Mert ha a hang Jákob hangja is, de a kéz már Ézsau keze. Ott ha mondják is, mégsem szeretik a kritikát. Sőt! Nemcsak nem szeretik, el sem bírják, tehát *el is tiporják*. Vagy talán a kritika szabadságát jelenti az, hogy hitközségi alkalmazottaknak, például hitközségi tanároknak értésére adták, hogy nem jó szemmel nézik, ha lapunkba írnak, csak azért, mert mi ellenzék vagyunk? Avagy a kritika szabadságát bizonyítja talán a Heller-eset és annak minden hájtása? Nem kell-e értetlenül állnunk az olyan jelenségekkel szemben, amikor a Vezér kifogástalan erkölcsi állapotot hirdet, katonái pedig: a kis és nagy alvezérek, a hívek és barátok ezzel ellenkezőt cselekszenek? *Ő mondta!* De miért elégszik meg azzal, hogy csak mondja, miért nem érvényesíti is azt a magas etikai álláspontot, amelyet idézett szavaival hirdet? Miért engedti és tűri, hogy mire az valóra akar válni, éppen a visszájára forduljon?! Hogy a kritikával szemben az elfojtás, a terror jelentkezze! Vagy mondhatja-e talán bárki is, hogy a mi kritikánk hangja, tartalma olyan, hogy arra csak erőszakos feleletet lehet adni! Nem áll-e ez inkább fordítva? Gondoljunk csak a nevezetes Haller-féle beszéd egy még nevezetesebb passzusára, amely arról szól, hogy egy igen kiváló zsidó iskolaigazgató felesége a budai hitközség egyik választmányi ülésén tapintatos mértékartással felszólalt az egyesülés kérdésével kapcsolatban... mire legfelsőbb helyről elhangzott a kijelentés: „Csak jöjjön hozzám az az igazgató az ő menzájával, majd megmutatom, hogy hová kell fordulnia!” Hát hogy vag össze az ilyen kijelentés a hirdetett elfogással? Ügylátszik az inkompatibilitásnak itt már valóságos elburjánzásával állunk szemben: nemcsak állások és szerepek között mutatkozik ez az inkompatibilitás, hanem a cselekedetek és vallott elvek között is, a vezér elvei és a tábor, meg a környezet felfogása és gyakorlata között is.

Avagy nem inkompatibilis-e és egyáltalán szabad-e azt hirdetni, hogy Pest majd épít Budának templomát is, iskolát is, amikor pedig Pestnek két iskoláját zárták be, a gimnáziumok parallelosztályait is ez a veszély fenyegeti és sok szegény tanító meg tanár került már a portán kívül. Pedig *autosz efá*, Ő mondotta, hogy lesz iskola, sok iskola,

mert kultúrnép vagyunk és mi a kultúrát kívánjuk szolgálni. Meg aztán nem inkompatibilis-e egyfelől kultúrát hirdetni, másfelől a kultúra képviselőit mindemből kisémmizni, legfeljebb ha ingyen felolvasásokat, vagy előadásokat tarthatnak a hitközségi Egy-Akarat nagyobb dicsőségére.

S fölvetjük a kérdést, lehet-e és szabad-e annak a hallatlan *inkompatibilitásnak* fennállnia, amely egyrészt a keresett nagydíszú állás, illetve állások és minden velükjáró erkölcsi, vallási, szociális és kulturális obligációk vállalásában, másrészt pedig abban a felületeségben jelentkezik, hogy ezeket a kérdéseket mellette és körülötte azaz exkluzív tényezők intézik, illetve elintézik. *Autosz efá*, Ő mondja mindig, minden alkalommal, hogy a zsidóságnak vigyáznia kell jóhírére, makulátlan moralitására, és mindig mindent felelőssége teljes tudatában kell cselekednie. Szabad-e hát akkor előfordulnia annak, hogy hitközségi életünk vezetői, elnökök és főtitkárai a vádlottak padjára kerüljenek, azért, mert túrték, hogy könnyelmű, felületes módon bíróság elé hurcoltassák a zsidó kórház egy volt főorvosa és ott legyen kénytelen az ellen a rágalom ellen védekezni, hogy az intézet műszereit lakására vitette. Természetesen bebizonyosodott, hogy azok a műszerek a főorvoséi voltak, azokat a saját pénzén vásárolta. *Szabad-e a hitközséget annak a kellemetlenségnek kiténni, hogy elnöke ilyen alaptalan rágalom miatt vonassék felelősségre?* S szabad-e megtörténnie annak — egy másik eset! — hogy a községkerületi elnök aláír egy egész család egzisztenciáját megsemmisítő határozatot anélkül, hogy emlékezne, mit írt alá. Egy pestkönyeki metszőt kitétek az állásából. Egyes közigazgatási hatóságoknál megnyeri ugyan a pórét, de állásába mégsem kerülhet vissza, mert a felekezeti fórumok álláspontja ellenkező volt. Négy évi keserves küzdelem után szörnyű gondoktól és nyomorgástól megtörve a metsző felesége a községkerületi elnök elé járul ügyük jobbrafordítása érdekében. Az elnök ügylátszik maga is belátja az ítélet kegyetlen voltát, amelyre nem tud visszaemlékezni, maga is szeretné, de már alig tud segíteni. Ismét kérjük: szabad-e megtörténnie annak, hogy a legnagyobb magyar zsidó hitközség és a legnagyobb magyar zsidó egyházi községkerület elnöke olyan inkompatibilitásba kerüljön, amilyent ezek az

esetek mutatnak?! *Miért kell emnyi átlás, miért kell a hatalom olyan kumulálása, hogy győzni se bírja a munkát és ekkor aztán ilyen felületeségek történhessenek meg?! Miért kelljen nekünk ilyen esetekben a „Magyarország” számára témát szolgáltatnunk?!*

Ezért és sok-sok ilyen esetért nem értjük mi felekezeti életünk mostani vezetőit. Hiába hangoztatják álláspontjukat és elveiket, amikor pedig azokkal súlyosan inkompatibilisak a felelősségük mellett véghezvitt tettek! Más légkör kell már ide, más szándékok és más cselekedetek! Mert így csak elképzelhető: konstatáljuk: *autosz efá*, Ő mondta... *de nem jól beszél.*

Spectator

Tünt purimokról álmodom

*A purim vidám berkeiben
sok édes és és lész között
a minden bűt-bajt levetköszt
sziv: ünneplőbe öltöszt*

*Sok régi emlék kíséretti
és hozzáátapad, mint moha.
símogatja: ő monód, zsidó sziv,
miről álmodsz az éjszaka?*

*S felel a sziv, dobogó szivem:
tünt purimokról álmodom,
gyermek-örömről, mely visszaacseng
bennem, mint a xylophon.*

*Egy rózsásarcú kisfiúról,
ki falován felém robob,
trenderllüt perget, édes-böhön
és elbüvölve mosolyog.*

*Az angyalarcú jó Anyámról,
ki fehér asztalt tereget
s körüláncolák csipogva, mint
éhes csibék: a gyerekek.*

*Dús asztal, torta s dióhegyek.
fjűség, boldogság, remény.
mosolygó kindli, kacagó fánk...
Ma gyermek leszek újra én.*

*Ma éjjel újra megálmodom
a gyermekkort, mint álmodám
s majd egy forró könnyecspp pereg le
vén fejem gyűrött vánkasan...*

LAKOS ANDRÁS.

H Y P E R O L ideális száj- és torok-öblögető

ZSIDÓ FEJEK:

Dr. Kecskeméti Lipót

Meghatottság és elérzékenyülés nélkül írni a nagyváradit nagy papról, Dr. Kecskeméti Lipótról aligha lehet. A vele való beszélgetés közben szívetdobbantóan érződik meg, hogy felette van az embernek. Nincsenek gyengéi, gatlásai, nem ismer megalkuvást és kompromisszumot. Nem csökönyös és nem gögös, az arcán jóság, szemeiben határozottság. Az alakja mintha márványból volna faragott, életszemlélete felette van a földi általánosságokon, benne él az égi régiókban, amikbe csak a mélységes isteni bizakodás, a valóság hitnek megrendíthetetlen bensősége röppitheti a sárgolyó bukdácsoló fiait.

Kecskeméti Lipót, a nagyváradit rabbi hetven éves. Hitközsége akarata ellenére, országokra visszhangzóan ünnepelte meg a nevezetes fordulót. Nem azért kívánczolt kivonni magát az ünneplés alól, mert szerénysége nem bírja el az ünneplés tűzét. Egyszerűen az volt az oka, hogy túldolgozta magát. Kecskeméti Lipótról pedig nem tudják elképzelni, hogy ne legyen szellemileg és testileg kifogástalan kondícióban. A képzelet őt úgy látja, mint a gránitsziklából kifaragott kőtömböt, mivel se idő, se ember nem bír. A hetven éves főpap gyöngékedik, bár betegségével senkit sem terhel. Légzési zavarai vannak, ezért jött fel Pestre, a Chevra Kadisa Szeretetházába, hogy annak tudós orvosai kezeljék. Az ünneplés mégis megtörtént, talán éppen Kecskeméti Lipót kívánságára. Nem mert egyéni büszkesége kívánta, inkább a bölcsessége. Ha szomorú a mi sorsunk itt, vajjon mikor jutnak ünnepnaphoz odaát. Aki szereti őket, aki egynek érzi magát velük, aki őszintén, igazán, mellékgondolat és érdek nélkül éli életét, annak nem szabad kivonnia magát ünneplések alól, annak hozzá kell járulnia, hogy kevés ünneprevalójában legyen ünnepe ennek a zsidóságnak.

A nagyváradit hitközség szeretetének úgy adott kifejezést, hogy a hetven éves születésnap alkalmából kiadta főrabbiájának Ezsajásról írt háromkötetes munkáját. A könyv-

tárra való Kecskeméti-munkák után a három legújabbat. A születésnap így lett ünnep, a zsidóság, a zsidó és magyar irodalom ünnepe Nagyváradon 1935-ben.

Kiválni, nagynek lenni, szépen hangzó szónoklatokat mondani, népes nyáját maga köré vonni, együtt tartani, bizakodóvá tenni, tanítani és érzületében megerősíteni az Örökkévaló részére, a vallási és nemzeti kultúrának a dicsőségére — az ilyen feladat *neki* valóban nem nehéz feladat. Kecskeméti Lipót azonban változatlanul tartotta meg nyáját s ez arrafelé nagy siker, ahol a magyar geniusz tündöklő csillagai lángoltak föl, hogy együtt ragyogjanak Kecskeméti Lipót nemes veretű magyarságával. Abból a népes társaságból, az Ady Endrék, a Biró Lajosok, Várady Zsigmondok, és társaik társaságából egyedül van már csak a vártán. Megmaradt annak, aki mindig volt, a zsidó papnak, aki nem politizált soha, se akkor, se ma, de mindig egy volt: — hajlíthatatlan, kemény — magyar.

Meghívták Budapestre is. A pesti hitközség, a legnagyobbak egyike Európában, hívta meg főpapi méltóságára és Kecskeméti Lipót nem fogadta el a megtiszteltetést. Akkor is beszélt vele ezeknek a soroknak az írója. Megmondta a véleményét akkor is, most is Pestről. Nem változtatott semmit az ítéletén.

— Nem bántam meg, hogy Váradon maradtam. Ebben foglalta össze ezáltal magatartásának az okait. Részletezni nem lehet az okokat, azokat érzi minden gondolkodó ember és tudhatja, aki tudja, hogy Kecskeméti Lipót nem a kompromisszumok embere, nem a meghajlások alázatos szolgálja. Ember, férfi, pap, kemény és gerinces. Ahová az élet állította,

ott gyökeret vert. Az ágai magasba szökkennek, kivirágoztak és minden, a környezet is hozzáidomult. Beszélünk sok minderről. Az itteni viszonyokkal nem igen ismerős. Nem érdeklik házi perpatvaraink, kesinyes nagyotakarásaink komikumba fulladó hatalmaskodó játékaik. Az Országos Gyűlésre fölfigyelt. Nyomon követte az újságok híradásait. Az ítélete erről az alkotmányos dőről? . . .

Bővebben nem fejtegette a magánéleteit a lezajlott történésekkel szemben. Számára nem érdekes, hogy mit tesznek, határoznak itt a hitközségek egymáshoz való viszonyáról, csak éppen csodálkozik azon, amit a rabbikkal terveznek.

A hetven éves embereket általában a filozófiai józanság és felül-emelkedettség jellemzi. A papot, aki mindig felette van a földi létnek nem mindig magasztos eseményein, akinek agyát a bölcsék írásainak tanulmányozása élesítette, aki az Isteni mélységek titkaiba hatol be örök tanulásával, nem igen lehet helyes magáról megfellebbezett, hirtelen és meggondolatlan állásfoglalással vádolni.

Tíz év előtt nem vállalta a díszes pesti főpapi állást, s tíz év múltán sem bánta meg, holott helyzete, neki, ott nem fejlődhetett, nem virágozhatott pompásabbá. Nem bánta meg, mert ott a pap, a zsidó pap is mindenki számára megbecsült és tisztelt. A paptól ott nem vesznek el semmit, a papi talárt ott mind fényesebbé igyekeznek formálni. Méltóságát növelni fáradoznak és nem kisebbiteni. Nem bánta meg tehát ragaszkodását régi hitközségéhez, talán éppen azért, mert a statutumok, amiket most törvénybe iktat a zsidó parlament, nem igen lehetnek kedvére valóik. Igaz, ha Kecskeméti Lipót itt van ebben a parlamentben, ha felszólal, ha aranyzáján a bölcsesség áradata, a méltóság parancsszava megindul — aligha épül ki ilyen statutum.

Kecskeméti Lipót olyan, mint a márvány. A márvány nem hajlik, nem egy könnyen török. Tömör és kemény. Megtörik rajta idő és elem. Ha Kecskeméti Lipótunk volna, ha ennek az országos gyűlésnek Kecskeméti Lipótja lett volna, úgy hatvanhét év után a zsidó parlament a magyar zsidóságnak bizonyára láthatóbb felmagasztalódását jelenti . . .

Nádor Jenő.

Orth. כשר של פסה

TOKAJI

5 puttonos régi aszu literenkint . . . P 2—

Asszumásnál " " " " P 1—

Szállítja demjonban 3 literrel,

kölcsön-hordóban 20 l-től felfelé

SCHWARCZ MIHÁLY bornagytermelő

Sárospatak—Tokajhegyfalja

A kongresszuson a legszebb zsidó beszédeket a nemzsidó vendégek mondták

A második országos gyűlés lefolyt. Összehívói és kezdeményezői nagy dajdalt könyvelhetnek el. három napos érdelemes tárgyalás után az egész napirendet, szinte hozzászólás és ellenzés nélkül elfogadták. Az objektív, a zsidóság minden életnyilvánulásában kulturális színvonalának megfelelő gesztiókat keresők azonban szomorúsággal és mélységes csalódással néznek a kongresszus után. Ez nem volt zsidó parlament, ez nem volt a magyar zsidóság műveltségének, választékos ízlésének és emelkedett hangulatának kifejezője. Az, ami Országos Gyűlés néven az utókorra marad, egy gerinctelen, elvtelen, meggyőződésten és főleg zsidó érzésben, javarészt mélységet nélkülöző, egymásra unt és egymástól már az összetalálkozás pillanatában megszabadulni akaró társaságnak összeverődése volt.

Hatvanhét éve nem ült össze zsidó parlament. Hatvanhét esztendő után végre egybegyűlhetett és három nap múlva már is szétszéledt. Hét évtizeden keresztül a magyar zsidóság számára nem gyűlt össze annyi beszélő, nem akadt annyi probléma, hogy három napon túl is tudott volna emelkedett magaslaton mozgó szellemen tömegeinek bajairól, kívánságairól, az összességről, s annak egyes rétegeiről megemlékezni. Ez a parlament soha nem feleltet el, hogy a zsidóság bajaira nem volt egyetlen perce sem, megbízóinak anyagi nehézségei nem érdekelték, az ifjúságnak szenvedései nem hatották meg, a szenvedő, üldözésben részesülő német zsidók számára nem talált vigasztaló szót, a Palesztinában építőkre nem áldozott elismerést.

Ez a parlament csak arra volt jó, hogy megemésztenél, futtában, gondolkodás nélkül túltegye magát a napirenden. Nem a tagokban volt a hiba, a vezetőkben, a rendezőkben. Hatvanhét év után végre, a zsidóság nagy öröme, összeül egy parlament, az országos méltóságok és hatóságok részéről a legnagyobb megtiszteltetések érik és ez a parlament, amely végre alkalmat kapott, hogy demonstrálhassa a zsidóság érdekeit, — produkálta a klotúrt, a szónokok iránt való türelmetlenséget, a vallásatlanság dicsőítését, az ellenvélemény letorkolását és a legnagyobb problémák megfigyelését.

Napjainkat az elmúlt század legtrókéletesebb és legszebb vívmányának, a

parlamentárizmusnak az új szellemmel, a vezérelvvel való összeütközése jellemzi. A zsidóság számára évezredes történelmének tanubizonyossága szerint a demokrácia és ennek kifejezője, a parlamentárizmus létezőkérdés. Ha ezt az országos gyűlést mintaképpül venné pártcélú országos parlament, akkor a maga sírját áshatná meg. Itt azonban, még az összeülés előtt, már klotúrlámpát szereltek föl az elnöki asztalra. Miért? Veszedelmes szóradattól kellett félni, felekezettelenes kiszólásokat kellett elfojtani.

Ez a társaság engedelmes, belátó férfiakból állott, akik segíteni akartak az összességben és nem ártani. Miért kellett klotúr, miért nem várták meg, amíg olyan méreteket vesz föl a vita, hogy hetek tanácskozása után se lehet a végére jutni. Az első pontot tartották a legfőbbnek. Az ügyrendet. A gyűlés előtt összeült a bizottság, simító, módosító indítványokat tett és erre a plénum hozzászólás nélkül magáévá tette. A legtöbb vihart ígérő pontot egy perc alatt elintézték. A következménye az volt, hogy utána már a klotúrhoz folyamodtak. Tizenöt percnél tovább senki nem beszélhetett, meghosszabbítást a gyűlés adhatott. Alig fordult elő, hogy ezt kérték volna. Mégis, ha egy-egy pontnál jöhat szónok jelentkezett, nyomban beadták a vita bezárására irányuló indítványt, ami azt jelentette, hogy *azon-tól már csak hat szónok beszélhetett. S nehogy veszedelem támadjon, a háznagy nem légies testalkatát meghazudtoló frissességgel körülnyargalásztta a termet és kijelölt álszónokokat, hogy egy-egy mondatlalt elvegyék a hozzászólásra talán hetek-hónapok óta készülődött kiküldötték felszólalási lehetőségét.*

Ennek a parlamentnek egyik igen szomorú pillanata volt, hogy amikor Fischer Benjámin főrabbinak inkább félreértett, mint rossz szándékból sugallt, a szemináriumra vonatkozó beszéde elhangzott, a magyar rabbikarnak egy tudományosságáról ismert, komoly, békességet, megértést, Istenfélelmet és tekintélytisztelést hirdető tagja jelent meg a szószéken, Rubinstein Mátyás dr. szekszárdi főrabbi. A türelmetlenség elnyomta a hangját, a minden komoly szótól irtózó, mezei hadaknak tetsző társaság, állandó zajongásával lehetetlenné tette beszéde befejezését. Ez nem volt az egyetlen eset. Szinte kormányozott

volt a zajongás. Jól beschreibolt felszóalók érdekében a viharcsengő nem szűnt meg zúgni, érdektelenek, a belső társaságha nem tartozó szónokokat sorukra bíztak. Ámde csend uralkodott, amikor a Pest részéről első helyen beküldött országgyűlési képviselő, közéleti doyen, a minden vitás kérdésben megfellebbezhetetlen ítéletűnek kiját-szott, szándékaiban tiszteletreméltó, fél-revezetetésgében azonban szánalmas férfiút azt a dicsőséges kijelentést tette: *„Én chásért eszem, mert nem rossz és ennek ellenére is jó zsidó vagyok.”*

Kétségtelen, hogy érzéseiben jó zsidó ez a kiváló közéleti férfiú, de a zsidó országos gyűlésen igen rosszul passzizozott kijelentés volt. Csend fogadta a bejelentést, ennek tulajdonképpen örülni is kell, mert ovációban is részesülhetett volna, ha véletlenül mindenki el nem képed ennek a szörnyű mondatnak a hallatára.

Ez a kiváló férfiú nem csak ezzel az egyetlen mondatával adta meg a parlament színvonalának emelkedettségét. Ez a harcos bajnok állott fel Buda elnökének, a tudatosan elszigeteltségbe szorított embernek bátor és energikus állásfoglalása után, s mondotta, hogy *400.000 pengő volt Buda múlt évi bevétele, s nem alkotott belőle intézményeket.* Hová lett a pénz? — kérdezte, s pillantása, nyilván véletlenül, a tekintélyes testalkatú alelnök felé tévedt. Ez az ugyancsak kiváló közéleti tényező az Országos Gyűlés összeüléseig pénzügyi előjárója volt Budának, s a jelen voltak közül a *legjobban tudta, hogy Budának 800 éves fennállása óta még nem volt olyan éve, hogy négyszázezer pengőt vett volna be.* De meg is rezzent, nem felelt, nem rektifikált, úgy érezte: a lappangó gyanú veszedelmesebb, mint az igazság, hadd maradjon a levegőben. Pedig, ha volt annyi bevétel, az *illusztris alelnöknek kellene felelni, mit tett vele.*

Három nap alatt rengeteget végzett a parlament. Volt nap, hogy nyolc órá tanácskozott, volt hogy tizenkettőt. Meg kellett hosszabbítani az ülésezés idejét, hiszen már három napja voltak együtt és végtelenül unták egymást.

Unták azok is az Országos Gyűlést, akik a zsidóság nagy szellemeinek ösztöralfokozását várták és kapták... de hagyjuk, ne stigmatizáljunk. *A magyar zsidóság nem érdemelte meg ezt az Országos Gyűlést, amelyen a legszebb „zsidó” beszédeket, a vallásos érület kifejezésére a legszebb szavakat a kivülről érkezett, nem-zsidó vendégek mondták...*

ZSIDÓ VILÁGKRÓNKA

Az árjapolitika mérlege

Egy stettini gyűlésen a nemzeti szocialista párt szónoká, Walter Pötsch, előadást tartott a nemzeti szocialista Németország és a zsidóság viszonyáról. Felháborodással jelentette ki, hogy a zsidók már megint jelentkeznek arcátlan elégetlenségükkel. A nemzeti szocialisták nem akarják a zsidókat lebecsülni, csak éppen a németiség és zsidóság teljes elválasztását követelik minden tekintetben. Ha az ember meggondolja, — folytatja a szónok, — aki „nem akarta lebecsülni a zsidóságot”, hogy mi mindent vétkeztek a zsidók a német nép ellen, tudni fogja, hogyan viselkedjék a mindennapi élet minden órájában.

Az előadó elmondta azután, mily enyhén bánt el a nemzeti szocialista uralom alapiában a zsidókkal. Egész tartama alatt a németországi zsidók száma 65 ezerrel, a nem-árja közjegyzőké Poroszországban 2050-ről 850-re, a nem-árja ügyvédeké 23,5 százalékról 17 százalékra csökkent. A betegpénztári orvosoknál a csökkenés kb. egyharmadot tesz ki; az összes német egyetemeken a régi világban 5000 nem-árja hallgató volt, ma csak 1200. Stettinben magában mindössze 20 zsidó közjegyző maradt 43 közül s a nem-árja ügyvédek száma 34 százalékkal csökkent. Am Berlinben például az orvosok 41 százaléka még mindig zsidó, szemben az azelőtti 52 százalékkal; nem egyebé tehát, mint „zsidó szemtelenség”, ha ezek után elnyomásról beszélnek. A zsidók, panaszoja Pötsch párttárs, a német nagylelkűség mindig csak gyűlölettel tudnak felelni. S a fenti mérlegről arra következtet, hogy Németországban a nem-árják üldözik az elnyomott árjakat.

Vajda numerus clausus-hadjárata

A román politikai élet egyik legfontosabb eseménye, Vajda volt miniszterelnök meghasonlása pártjával, a nemzeti parasztpárttal. A meghasonlás oka a volt miniszterelnök álláspontja a numerus clausus, vagy ahogy ő nevezi, a „numerus valachus” kérdésében. Vajda terve szerint az összes hivatalokban, de a magán-gazdaságokban is szigorúan keresztül kell vinni, hogy egy nemzeti vagy faji kisebbség sem szerepelhessen a lakosságban elért arányszámán túlmenő mértékben. Az elv, melyen ez a terv alapszik, ismeretes. De Erdélyben és Romániában nemcsak a zsidókat sujtáná, hanem Vajda elgondolása szerint elsősorban éppen a keresztény magyarságot. Vajda „igazságot” akar szolgáltatni a románságnak, s ezért

venné el kenyérét azoknak a romániai lakosoknak, akik nem tehetnek róla, hogy magyarul beszélnek, vagy hogy zsidó templomban imádkoznak. Egyébként Vajda pártja maga foglalt legelősebben állást a jogfosztó és gyűlölködő tervezet ellen.

Zsidó képviselő a török parlamentben

A török nemzetgyűlést nemrégiben újraválasztották. Ez alkalommal Kemal Atatürk köztársasági elnök egyenes kivánságára képviselőnek jutottak a kisebbségek, így a zsidók is. Az újonnan megválasztott zsidó képviselő dr. Abrevaja, az isztambuli egyetemen a patológia tanára. Dr. Abrevaja elismert, kiváló tudós, 1909. óta a törökországi legfőbb egészségügyi tanács tagja. A kormány-párt listáján választották meg Anatóliában. A törökországi zsidók elégtétellel fo-

gadták az államfő lépését, mely képviselést juttatott nekik a parlamentben.

Új harcot hirdetett

a zsidók ellen egy frankfurti gyűlésen Sprenger tartományi vezető. „Megint észleljük, hogy a zsidók előmerészkednek bűvőhelyükről és szóhoz akarnak jutni. Ezért újra kell kezdenünk ellenük a harcot.” Jellemző fordulattal ugyanezt a harcot „reformációnak” és védelmi harcnak nevezte Drezdában Mutschmann bíróalmi helytartó: „Mindig újra fel kell rázni a népet, hogy a zsidókkal évszázadokig tartson és magával rántson más népeket is és bevonni a reformáció nagy művébe, megszabadítva őket zsidó zsarnokuktól.” Ugy látszik, a német néphez el találma aludni a „reformáció hatalmas műve”, ha az árjátörvényhozás és hasonló „védelmi” intézkedéseket nem motíválnák állandóan, mint a „zsidó zsarnokság” elleni küzdelmet. Zsidó zsarnokság persze az is, ha a zsidók „előmerészkednek bűvőhelyükről” és ki szeretnék nyitni a szájukat.

Az asszimiláció csődje

Írta: dr. Goiten Zsolt

Bizonyos értelemben minden élő szervezet asszimilál, vagyis felveszi környezetéből azokat az anyagokat, amelyekkel testét felépíti. Átvitt értelemben ugyanezt teszik a magasabb egységet képező, egyéni életet élő közösségek. Nemzetek is átvesznek egymástól szokásokat, intézményeket, kultúrértékeket. De mindjárt itt szükségesnek tartjuk hangsúlyozni, hogy maguk választják ki a kizárható anyagból a megfelelő és határozzák meg a mértéket és tempót.

Ezzel szemben a zsidóság emancipációjával meginduló féktelen asszimilációs törekvés ennek éppen az ellenkező folyamatát indította el. Nem a környezetből felvenni, hanem abba beleolvasztani igyekszik értékeket. Nem végzi az asszimiláló aktív munkáját. Az asszimilálandó passzív szerepére vállalkozik. Magát a zsidó közösséget bontja atomjaira az ösz-

szes hagyományok, szimbólumok félretolásával és megtagadásával.

A belső ellenség mindig veszélyesebb, mint a külső. Az asszimilációs törekvés is, a zsidóságnak ez az önmészítése több kárt okozott, mint az antiszemitizmus minden írtó hadjárata. Semmit sem épített, csak rombolt és amellet halálos ítéletei már születésekor meg volt pecsételve, mert a tények és lehetőségek teljes félreismeréséből eredt.

Minden ember létérdeke, hogy valamilyen közösség kötelékébe tartozzék, amely védi, tekintélyt, súlyt kölcsönöz neki. Ezért szervezkednek az egyfoglalkozásúak, vagy a bármilyen oknál fogva együvé tartozók. Az asszimiláció hívei a tömörülésre nem találják alkalmasnak a zsidó közösséget és azt egy másikkal akarják pótolni. Mintha csak tőlünk függenne az, hogy melyik közösségbe tartoz-

Husvétra

minden zsidó háziasszony kávéhoz kávéhoz csakis

של מננה MANNA

cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság hehserjéve van ellátva Gyártja:

Fodor Jakab és Társa

BUDAPEST X., MAGLÓDI ÚT 12. SZÁM.

Kapható minden fűszerüzletben!

zunk és ezen a téren születésünk, környezetünk, gazdasági körülményeink és más adottságok megmáshatatlannal nem döntenének. Csakis ahhoz a közösséghez csatlakozhatunk, amelyhez kényszerítő erővel utalnak olyan tények, amelyeken változtatni nem áll módunkban. Hiába akar az amerikai néger a yanik közösségébe hatolni. Ha minden zsidó akarná is, még abban az esetben is hajótörést szenvedne az asszimilációs törekvés a gazdanépek visszautasításán. Szórványosan előforduló kivételektől eltekintve, egyetlen közösség sem fogadja magába egy másik, széthulló közösség tagjait hanem kiirtja, vagy rabságba hajtja, legjobban esetben gazdaságilag elnyomja azokat. Így tettek Amerikában a spanyolok az indiánokkal. Ausztráliában az angolok a benszüllöttekkel, a spártaiak a helotákkal. A történet sohol és soha nem mutat példát arra, hogy valaha is sikerült volna egy felbomló nép tagjainak egyenrangú félként beolvadni egy másik nép közösségébe. Eddig ennek mindig éppen az ellenkezője történt és ez a dolog természeténél fogva másképp nem is lehetséges.

Kevés a táplálék. A föld nem tudja eltartani mind az élőlényeket. Örökös harc folyik a falatért. Állandó a „küzdelem a létért”, amint Darwin nevezte, amelyben elpusztul a gyengébb fél, míg az erősebbik fennmarad. Ez a küzdelem életre halálra minden generációnál kiújul és a kiválasztódás állandóan tart. Így válik a kíméletlen harc a fejlődés örökös rugójává.

A létért való küzdelem az állatok világában az egyedek között folyik. Az emberi társadalomban a maga brutális formájában látszólag nincs meg. De azért ez a küzdelem nem szűnt meg, csak eltolódott. Az egyén helyét elfoglalta a közösség. Az állami hatalom a polsárok között kikapcsolja a küzdelem durva, véres alakját, az öklöt helyébe a törvény lép és az egyének küzdelmét felváltja a nemzetek óriási méretű harca, a köszérnért, vasért, petróleumért, piacokért, kolonizálásért és ebben a harcban a gyengébb nép elvérzik. Életerét elvágja, az útból félreléki az életrevalóbb nemzet.

A civilizáció nem szüntette meg a háborút, csak szervezettebbé tette és kiszámítottá a közösségek számára, amelyekkel az egyén sorsa szorosan egybeesik. Ha széthull a közösség, vele pusztul az egyén is. A győztes nem ismer kíméletet, nem enged meg neki, hogy hozzá csatlakozzék, ha csak, legjobban esetben, a másodrendiség megalázó szerepére nem vállalkozik. A zsidó csak a zsidóság kereteiben tud elhelyezkedni, minden más közösség visszautasítja, vagy elnyomja. Ezért létérdeke, hogy minden

erejével munkálkodjék annak fenntartásában és fejlesztésén. Ettől függ boldogulása, jóléte a maga és gyermekei személynében. A zsidóság sorsa az ő egyéni sorsa. Ezért üzenet Mordecháj Eszternek, amikor az vonakodott népe érdekében a királyhoz menni, mert ez az út életébe kerülhet, hogy ne hidd, ha néped elpusztul, te magad egyedül meg fogsz menekülni!

A purimi hangulat hatása alatt végre már megjegyezhetnék ezt maguknak az asszimiláció hívatlan ügynökei és fogadatlannak prókatorai.

TAGADJÁK, DE IGAZ,

hogy az Országos Gyűlés az 1935-ik országgyűlési esztendő megkezdésétől kezdve a külsőségek között folyt le. A vidéki delegáltak a 67 év előtt lepergett első kongresszus emlékeitől átszellemülten, telve illúziókkal, érvekkel, indítványokkal, módosításokkal és alaposan átgondolt beszédekkel „kutyanyelveivel” érkeztek a fővárosba, ahol kellemes meglepetésükre zárt konferenciák helyett illatos meghívók várták őket. Ünnepi reggeli, ünnepi tízórai, ünnepi ebéd, ünnepi teadélután, ünnepi vacsora, ünnepi bankett — az elmaradhatatlan ünnepi tánccsajjal — kezdheték előről a szünpoziót. Gyilkos roham volt — a legrészletesebb klotúr. S

ha még ezek után is akadt valakinek mondanivalója, a többit elvégezték a — vippek: a soros szakasz utójának beadását indítványozták. Így tarolták le 3 nap alatt az egész statutum-erődöt. Péntek este már otthon voltak a delegátusok szűkebb pártujukban és istentisztelet után referálhattak a körük gyűléseztől híveiknek: „Hiába, csak ezek a pestiek tudnak igazán jól élni! Persze telik nekik a megosztott új adóból...”

TAGADJÁK, DE IGAZ,

hogy a vallásosabb zsidók körében még ma is élénken pertraktálják az Országos Gyűlés két furcsa epizódját. Az egyik a pesti hitközségi párt illusztris vezérének a statutum-erő sörén a disznóhús élvezéséről mondott dythirambusa, a másik a pesti hitközség egyik főbírájának avított előléjáró üzenet, Bátorkodunk szerényen meg egyezni, hogy ha a kongresszus elnöke nem tartotta feleslegesnek, híveitől segítve valóságos sortűzet adni le a 17 kongresszusi helyből választási trüffel kímélt budai hitközségnek egyetlen hívataltól is illetékes kongresszusi képviseleje ellen — csak azért, mert óvást mert emelni a budai autonómia erősökös letörése ellen, úgy talán a két epizód szereplői felé is megcikázható volna gyöngyöden figyelmeztető vállaimat...

TAGADJÁK, DE IGAZ,

hogy Záján Adárt mindössze egy hét választja el a Párimtól, de ennek a távolúságnak mégis eléggé nagyok kellene lennie arra, hogy Mózes tanítónk halála évfordulójának komolyságát ne cseréljék össze Párim mókás hangulatával. A kedd esti hitközségi Záján Adár-lakomán véres kirohanások hangzottak el a nem gleichshaltó sa'tó ellen. Hogy sikerültebb legyen a tréfa, ezúttal mi is készséggel átugorjuk a hetet a vidám tősztozókkal és elismerjük, hogy „Párimkor mindent szabad...”

— Huszonöt év. Az Orsz. Izr. Patronázs-Egyesület március 19-én délután félhat órakor az intézmény negyedszázados fordulója alkalmából a Royal szálló fehértérképben teadélután rendez. Székely Ferenc udv. tanácsos, elnök emlékezik meg az ünnepélyes összejövetelen az egyesület 25 évéről, majd a „Magyar Trió” zenészei gyönyörködtetik a teadélután közönségét, amelynek vendéglátásáról a Havas Mikáné, dr. Hevesi Simonné, Kálmán Henrikné és Schwarz Gyuláné irányításával buzgólkodó hölgybizottság gondoskodik. Uzsonnájegy 2 pengő.

Magyar Királyi Osztalysorsjáték
A most befejezett 33. sorsjátékon a nagy jutalmat

300.000 P
a legnagyobb főnyereményt

200.000 P
ismét

TÖRÖK
szerencsés vevői nyerték.
Kísérlelje meg szerencséjét

TÖRÖKNÉL
Elérhető legnagyobb nyeremény

500.000 pengő
Nyereményszűrés már
április 13-án és 16-án
Hivatalos I. oszt. sorsjegyárak:

Egész sorsjegy P. 24.—	Fél sorsjegy P. 12.—	Negyed sorsjegy P. 6.—
---------------------------	-------------------------	---------------------------

TÖRÖK A. és Trs. bankház Rt.
Budapest, IV., Szervita-tér 3.

HIREK

NAPTÁR

Márc. 19, kedd — Vöadár 14 (Purim), — márc. 20, szerda — Vöadár 15. (Susan Purim), — márc. 21, csütörtök — Vöadár 16 — márc. 22, péntek — Vöadár 17 (szombat bejöv.: 5.59) — márc. 23, szombat — Vöadár 18 (Sabbosz Poro, hetiszakasz: Cáv. háftóra: Vajhi dövár Adosem Ben Ódom, Ezekiel 36 f. 16-38. szombat kim 6.41) — márc. 24 vasárnap. — Vöadár 16 márc. 25. hétfő — Vöadár 20. — márc. 26, kedd, — Vöadár 21. — márc. 27 szerda — Vöadár 22, márc. 28, csütörtök — Vöadár 23, — márc. 29, péntek — Vöadár 24 (szombat bejöv.: 6.09.)

— **Lapunk legközelebbi száma Purim után márc. 30 án a rendes időben jelenik meg.**

— **Március 15.** A fővárosi zsidóság március 15-én, pénteken templomaiban kegyeletes istentiszteletet keretében hódolt a 48-as idők szabadságzsellemének. Mindenütt lelkes szavak emelkedtek az emlékezés szárnyán, minden magyar zsidó egységes érzését és gondolatát fejezte ki. Nemesak a fővárosban, de a vidéken is mindenütt ünneplő istentiszteletoken adtak a zsidóság különböző árnnyalatainak papjai hangot a szabadságharc nagy tradícióihoz való törhetetlen ragaszkodásnak.

— **Sussmann főrabbi Mózes tanítónk-ról.** A budapesti Kazinczy-utcai orth. főtemplomban Zajin Ádar napján Sussmann Viktor kecskeméti főrabbi mélyenható előadást tartott Mózes tanítónk életéről és példaadásáról, amellyel minden idők zsidóságának eszményévé magasodott. A zsidótlásig megtelt templom közönsége a főrabbit gyönyörű drásájáért megérdemelt óvációban részesítette.

— **Dr. Kecskeméti Lipót,** a tudós nagyváradi főrabbi, akit csak a közeli napokban ünnepltek hitközsége hetvenedik születésnapja alkalmából és erre a nevezetes életfordulóra Kecskeméti Lipót második nagy művét, az „Ezsaiás”-t is kiadta világhírű lelképíztora iránti ragaszkodásból és hódolása jeléül. — márc. 10-én Budapestre érkezett. A Pesti Chevra Kadisa Szeretetházában szállott meg két hétre és fővárosi tisztelői azóta nap-nap után sorra látogatják és felkeresik szerencsekívánataikkal.

— **A VIII.—IX. ker. izr. főt. nőegylet** március 20-án, szerdán este félhat órakor a Bristol szállóban divatrevüvel egybekötött teadélutánt rendez, melyre a főváros zsidóságát ezúton is meghívja az elnökség.

— **Országos Gyűlés — március 20.** A kongresszusi zsidóság Országos Gyűlése tíz napi megszakítás után március 20-án szerdán délután fél 5 órakor folytatja Stern Samu irodai elnök vezetésével és ezúttal előreláthatóan be is fejezi a statutum-tervezetre vonatkozó tanácskozáseit.

— **A kállói szent pap „Jahrzeitja”.** Zajin Ádar napján, miként évről-évre, ezidén is ezekre menő zsidó hívő zarándokolt el a kállói szent pap sírjához. A vasút és a helyiérdekű közlekedési eszközök csak úgy ontották magukból a caddik tisztelőit, akik ott imádkoztak sírjánál. Előző estétől másnap estig tartott a közönségnek ez az állandó hullámmása, bizonyosságul annak, hogy a kállói caddik emléke a halála óta eltelt másfél évszázad alatt sem halványodott el a chaszid lelkekben.

— **A váci második orth. hitközség tisztújító közgyűlésén** elölkké: Szamek Manót, alelnökké: dr. Grosz Ármint, Iskolaszéki elölkké: dr. Szamek Gyulát, gondnokokká: Kohn Jenőt és Kohn Józsefet, pénztárossá: Kohn Adelfot, ellenörré: Weisz Miksát választották.

— **Az óbudai zsidó hitközség** március 17-én, vasárnap, nagy érdeklődés mellett tartotta évi rendes közgyűlését, dr. Orová Zsigmond elnök vezetésével.

PURIMRA

különleges felvágottak, díszített tálakon meglepő olcsón megrendelhetők.

Rendeljen Ön is Purimra felvágottat, vendégei legnagyobb meglegedésére

Skrek Lipót R.T.

orth. כשר

szalámi-és kolbász-árúgyárában

Főüzlet: VII., Dob-u. 27

Fióközletek:

VII., Baross-tér 16.

VI., Nagymező-utca 50. sz.

Valamint a város minden részén levő lelakatokban.

— **A pesti V. ker. templomkörzet** vezetését, mint értesülünk. Komját Ernő eddigi alelnök vette át. A fővárosi közzgazdasági, társadalmi és felekezeti életében kivívott nagy tekintélye indokolta teszi, hogy általános bizalom kísérje a lipótvárosi zsidóság élén vállalt új működési körében.

— **A jézsefvárosi templomkörzet ünnepe.** A pesti VIII. ker., templomkörzet előjárósága a nagyhitközség által az utóbbi hónapokban rendszeresített havi társasvacsora keretében március 12-én, kedden este ünnepelte elnökét, a nagytekintélyű Weisz Márkot 75-ik születésnapja alkalmából. A társasvacsora egyúttal Zajin Ádar-lakomának is számított és az ünneplést Weisz Márk mondotta ez alkalommal Mózes tanító életének és halálának emlékeztetését. A magas szárnyalású beszéd után Stern Samu hitk. elnök köszöntötte, majd megindult a szokásos hitközségi pohárköszöntők sora, amelyek azonban már nem ragaszkodtak szigorúan Zajin Ádar ünnepi jellegéhez. — Itt említjük meg, hogy a jézsefvárosi zsidóság legközelebb a körzet népszerű alelnökét, Wertheimer Lajost is ünneplésben készülő részesíteni 75 éves születésnapja alkalmából.

— **A Beth Jákob-iskolák gyászja.** A vallásos zsidó nő-képzés fellendülése két évtized óta Scheinerer Sarah nevével forrott egybe. A háború alatt alapította meg Bécsben első zsidó nőképző iskoláját, amely nagy népszerűsége tett szert. Az általa Beth Jákobnak elnevezett lánynevelő mozgalom különösen az elhanyagolt kultúrájú Lengyelországban terjedt el és ma már négyezernél, több Beth Jákob iskola működik. Krakkóból érkeztek hozzánk a szomorú hír, hogy Scheinerer Sarah ott 51 éves korában elhunyt.

— **A munkácsi rabbit felmentették.** A munkácsi orth. hitközség nagybíró főrabbi annakidején derását mondott a templomban a héber gimnázium felállítására ellen. Ellenfelei bűnvádi feljelentést tettek ellene, az ügyészség nem vállalta a vádat, mire a feljelentők fenntartották vádiáikat. A munkácsi bíróság, mint bennünket értesítettek, felmentette Spira főrabbit a vád alól, miután eljárást teljesen tisztázottnak és megindokoltnak ítélte.

— **Sass Irén felolvasása az IMIT-ben.** Sass Irén a kiváló írónő, akinek „Énekek éneke” című bibliai regénye, Vázsonyi-életrajza „Híres zsidó asszonyok” című tanulmányja és egyéb nagyszerű prózai könyvei után e hó végén „En szólok...” címmel verskötete jelenik meg. Költőműveitől néhány érdeletes biblikus témájú verset olvas fel az IMIT március 27-én, szerdán este tartandó felolvasóülésén. A felolvasó ülés iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

— **Liebermann Jakab lévai főrabbi emléke.** Záján Adár napján avatta fel a lévai hitközség néhai nagyhírű papjának, Liebermann Jakabnak síremlékét. Heilbraun főkantór művészi éneke után a megboldogult veje, dr. Silberfeld Jakab békéscsabai főrabbi méltatta klasszikus szépségű beszédében az elhunyt érdemeit. Utána dr. Kaizer Lajos hitk. elnök és Friedler Ármin zólyomi rabbi beszéltek nagy hatással.

— **A pesti VI. ker. dr. Weisz Miksa kultúrtársaság** március 14-én emelkedett szellemű, hazafias díszülést rendezett, amelyen dr. Vázsonyi János orsz. képviselő gyönyörű szavakkal emlékezett meg a 48-as időknek minden magyar zsidó számára felejthetetlen tradícióról. Dr. Hevesi Ferenc rabbi, Ascher Oszkár, Agulárné Brandt Teri, Bányai Aladár és Komlóssy Emma működtek közre a díszülésen nagy sikerrel.

— **Az Ahavasz Réim** Záján Adár napján rendkívül látogatott lakomát tartott a Rombach-utcai Stern-vendéglőben alapításának 35-ik fordulójára alkalmával. Dr. Fischer Benjámín főrabbi, egyházi elnök, dr. Rozenák Miksa és dr. Zahler Emil hitk. előjárók, dr. Ostern Lipót, dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi és Reichenberg Jakab alelnök méltatták beszédekben a nap jelentőségét. Ez alkalommal avatták fel azt a széfert tórást is, melyet az egyesület első egyházi elnökének, dr. Adler Illés főrabbinak emlékére irattak.

— **A Magyar Izr. Nőegyletek Orsz. Szövetsége** által fenntartott ápolónőképző tanfolyamra a felvételek folyamatban vannak. A tanfolyamra jelentkezhet minden olyan leány vagy asszony, aki érettségizett, vagy legalább a középiskola négy osztályát végezte el. Felvételi korhatár: 18—30 évig. A tanfolyam 18 hónapig tart, mely idő alatt a növendékek az e célra berendezett intézetben laknak: a bennlakás kötelező. Az ellátási díj havi 60 pengő, mely összegben bennfoglaltatik: lakás, fűtés, világítás, mosás, fürdő, stb. Minden további felvilágosítást a MINOSZ központi irodája: Budapest, VII., Síp utca 12. ad meg. Telefon: 41—9—19.

— **A szülők pedagógiájában** (VII. Wesselényi-utca 7. Goldmark-terem) f. hó 20-án 1/2 órákor „A szülők társadalmi helyzete az iskola és a család együtt működése szempontjából” címmel dr. Pásztor József tart előadást, melyet vita követ, míg a magyar zsidó szabadegyetemi előadásorozatban márc 21-én délután 6 órákor „A zsidóság örök ereje” címmel dr. Berkovics József, 7 órákor „A bűnyűvádi eljárás évezredek tükrében” címmel dr. Berend Béla tart előadást.

Chevra Kadisák Országos Szövetsége

A nagykörösi Chevra Kadisa március 10-én este serlegavató ünnepet tartott, amelyre meghívta a pesti nagy chevra országos hírű igazgató-főtítkárait: dr. Endrei S. Henriket is, akinek megjelenését alkalmul használták fel arra, hogy az ünnepélyre érkezett chevrák vezetőinek részvételével, az ő irányításával megbeszéljék a létesítendő Chevra Kadisák Országos Szövetségének szervezetét. A tanácskozások teljes sikerrel jártak, a szövetség mihamar megalakul. Az egybeültek ebből az alkalomból táviratilag üdvözölték Krámer Miksa kormányfőtanácsost, a Pesti Chevra Kadisa elnökét.

A vidéki Chevra Kadisák képviselőiben Ausländer Jenő, Aszodi József, Augner Rezső, dr. Balázs Imre, dr. Borsodi József, Brück Adolf, dr. Csáki Gyula, Berend Lajos, Faragó István, Fleischmann Gábor, Gönczi Ernő, dr. Hirn Márton, Hermann Izidor, dr. Klein Andor, dr. Kalmár Zoltán, Lampel Béla, Leitner László, dr. Pfeiffer Izsák, Perényi Ignác, dr. Révész Géza, dr. Székely Béla, dr. Szilágyi Ferenc, dr. Szigeti Mihály, dr. Vida Sándor vettek részt a tanácskozáson, amelyen dr. Székely Béla nagykörösi chevra-elnök, elnökölt és a tervezetlet Gönczi Ernő szentesi chevra-titkár referálta. Az értekezlet melegen ünnepelte Lampel Béla szentesi chevra-elnököt, aki a szövetség gondolatát felvetette.

A serlegavató ünnep első szónoka dr. Székely Béla nagykörösi chevra-elnök volt, majd általános óváció közben dr. Endrei S. Henrik, a Pesti Chevra Kadisa igazgató-főtitékára emelkedett szólásra és szárnyaló szépségű serlegavató beszédet mondott:

— Záján Adár napján — mondotta — Mózes tanítónk születése és halálása évfordulóját üljük meg, itt, a nagykörösi chevra kadisa vendégszerető, kedves költékében. De nemcsak a halottakra kell gondolnunk. A chevra kadisa munkája a szeretet és a hithűség szent munkája, amely nemcsak arra terjed ki, hogy halottainkat szent vallásunk parancsai szerint földeljük el, hanem arra is, hogy az élőket a Tóra szellemének követésére tanítsuk, buzdítsuk s hogy a magunk éle-

tét is a Tóra tanításai hassák át. Ha nem az Írás parancsai szerint élünk, a föld porához leszünk hasonlóak, melyet mindenki lábbal tipor. De ha teljesítjük kötelességeinket, az ég csillagaira hasonlítunk, melyre felnéznek az emberek. Mőzesnek a Tórában közvetített tanításaira ne csak emlékapokon gondoljunk, hanem egész életünket az Írás szentsége hassa át.

Általános taps és éljenzés fogadta szavait, majd dr. Borsodi József és dr. Klein Andor főrabbiak beszéltek nagy hatással. Dr. Szigeti Mihály, a kecskeméti chevra elnöke a megjelenteket meghívta a legközelebbi évben Kecskeméten tartandó serlegavató ünnepre.

A Talmud története

Irtá: Steiner Jakab főrabbi

X.

Sammaj és Hillél iskolája

Ezen idő nagymesterei elsősorban Sammaj és Hillél iskolájához tartoztak.

Nézeteikben e két iskola tanítói eltértek egymástól, míg Hillél iskolája a könnyítés mellett foglalt állást, addig a Sammaitak, mint ő maga, a megszorítás mellett döntöttek. Háromszáznál több differencia támadt Sammaj és Hillél iskolája között. Különös nehéz harcok folytak azon 18 meghatározásnál, mely odairányult, hogy megakadályozza az érintkezést a pogányokkal. E határozatok nagyrésze az élelmiszerekre vonatkozott, amelyeket a pogányoktól venni tilos volt.

Azt mondják, hogy R. Chanonja b. Chizkia házában, emiatt véres veszekedések voltak a két iskola növendékei között és az utókor oly szerencsétlen napnak tartotta azt, mint amely napon Izrael a borjút készítette.

Azon szellem jellemzésére, melyek két egymással szemben álló iskolát áthatotta álljon itt a következő példa: arról van ugyanis szó, hogy az akkori időben szokásban volt, hogy a menyasszonyt esküvője napján dicsérték és fölsorolták jó tulajdonait és érényeit. Sammaj szerint kálo kőmaj sehu, csak azt szabad elmondani, milyen az ara valóban. Hillél szerint pedig azt noó vóhaszudó, hogy az ara szép és érényes. Erre R. Sammaj kérdi: „Hátha a menyasszony csunya, vagy sánta. akkor is szépek kell őt kikiáltani? Hiszen a Tóra mondja: — hazug beszédűl társid távol magad?” R. Hillél erre így válaszolt: „Fölfogástok szerint aki valamit vásárolt és az nem felel meg az én ízlésemnek, meg kell nekem az igazat mondanom és őt boldogtalanná tennem? Úgy vagyunk a menyasszonnyal is, akivel a vőlegény boldog. Nem hazugság akkor, ha mi őt hitében megerősítjük.” (Kiszubat 72.)

3 SZÓ CSUPÁN

SIRKŐ LÖWY-NEL BUDÁN

II FŐ UCCA 79. TELEFON: 51-5-81.

KÜLÖN NAGY LERAKAT

ALKALMI VÉTELEKBŐL

LEGOLCSÓBB ÁRON

II., ZÁRDA U. 3

Margit körut sarok.

Purimi makáma

Tisztelt nénik, bácsik!
Szép makámát mondok,
Távozzanak el most
Töletek a gondok.

Jó slachmóneszt adjon
Mindenkinek sorsa,
Mert ez az életnek
Sava_meg a borsa...

Dübörgött im bőszen
A kaján sorskerék,
Összegörnyedt tőle
Sok hát és sok derék.

Mulatunk, vigadunk,
Hajrá, nosza rajta!
Zenezőtől hangos
Salon, odu, pajta.

Bridzsez és hólabdáz
A zsidó nőegylet,
Pletykától visszhangzik
Minden zug és szeglet.

Purim, drága Purim,
Elbukott a Hámán,
Kindlit, földnit eszünk:
Milyen jó találmány!

E finom eledel,
Mihez kell jó gyomor,
Ki befalja, annál
Megszűnik a nyomor.

Szabad ilykor minden,
Sok mindent megértünk,
Amit hétköznapon
Be furcsának néztünk.

Látunk hitbuzgalmat:
Sokkaszirtól csepeg
És a lelketlenség
Imádságot rebeg.

Megértjük, ha olyan,
Kt nem ad egy vasat,
A zsiue, ha másnak van,
A dühtől meghasad.

Értjük, hogy boldogul
Mindenlebenskanál,
Imponál, ki minden
Kákán csomot talál.

Megértjük, hogy nálunk,
Az alkot főpillért,
Ki a fizetésből
Levon egy pár fillért...

És lepergett Pesten
A zsidó nagygyűlés,
Vajudtak a hegyek,
Mit hoz vajj' a szülés?

Kettős volt a csoda,
Dicsérik is szörnyen,
Hogy meguolt a gyűlés
És — megszták könnyen.

Csak ne mondta volna
A zsidó nagyvezir,
Hogy neki a kedvenc
Étele a chazir.

Elszólta magát az
Öszinte Sándor Pál,
Fogjuk a fejünket,
Hajunk az égnek áll.

Pest-Buda egyesül
„Egyakarát” alatt,
De addig lecsúszik
Még sok chazir-falat...

Csodás ez a Pürim:
Zsidó zsidót szeret,
Tegnap még gyűlölet
Vitt itt főszerepet.

Szereti most egymást
Orthodox-neológ,
Adáz tusa karfaja
Pihen, fogason lóg.

Mentalitást cserél
Sussmann, Steiff, Hevesi,
Egyek vagyunk immár
S mindenki — helyesli,

Egymást átölelik
Stern és Freudiger,
Mindenki csodalja:
Ez ám a nagy siker!

Cionista s anti:
A harcnak már vége,
Stern s bécsi Friedmann közt
Kiütött a béke.

Látod, jó közönség,
Mire képes Purim!
Jó kindli és jó zsiu
S ömlik a sok rossz rim...

Figyeljetelek ide,
Legyen télt a serleg,
Adj hamar slachmoneszt
És — máris szerettek...

Parsan-Data

Purim

Írta: **Dr. Klein Ábrahám** rabbi

Március 18-án (Ádár 13) Eszter börtje annak emlékére, hogy amidőn Eszter királynő, Mordecháj ösztökélésére, a pusztulásra ítélt zsidóság megmentése végett Achásvérus király elé készült, meghagyta testvéreinek, hogy vállalkozása sikerének érdekében 3 napon át böjtöljenek. Némely helyen szokásban volt, hogy e három böjtöt, a Purimot követő hétfőn, csütörtökön, hétfőn tartották meg (Béth József, Orách Chájim 429), de általánosan az a szokás honosodott meg, hogy csak egy napon, még pedig Ácár 13-án böjtölünk, aminek oka az a hagyományos

felfogás lehet, mely szerint a Purim-e'ótt való böjtnapot nem az Eszter által rendelt háromnapos böjt, — amely a hagyomány szerint Pészach idején történt, — hanem a zsidóság által Ácár 13-ára hirdetett böjt emlékére tartjuk (L. Hámánhig, Hilchoth Megillah 21.)

Reggel szólócióth, az előimádkozó a sömőne eszre-ben góel jiszroel után áné-nut mond, Tóraolvasás: vajchál, ugyszintén a céltáni Minchá-nál is, amikor a harmadik fölhívott a máftir, a profétái lecke: Jósajohu 55, 6—56, 8.

A siklusok Ádár hó elején való beszigáltatásának emlékére, a Mógillo olvasása előtt, minden egyes családtag után 3—3 carab fillért szolgáltunk abba a perselybe, amelynek tartalmát purimi ajándékképen szegények között osztják szét. Azért épen hármát, mivel a siklusokról szóló fejezetben háromszor fordul elő a törumo és máchisz hásskel kifejezés. A félsiklus pedig arra tanít, hogy önmagunkban felek vagyunk és csak a közösség egyetemében lehetünk egészek. A mááriv, ugyszintén a következő napon a reggeli és délutáni, valamint az étkezés utáni imában is a purimra vonatkozó álánanniszim-et mondjuk.

A mááriv ima után egész káddis; csil-lagfeljövetele után mógillo-olvasás az al-memor-on, gyertyafény és teljes kivilágítás mellett. A Mógillát levészzerűen három rétbén terítjük ki és olvasása előtt a felolvasó három áldást mond: ál-mikro mógillo, seoszo niszim és sechejonu. Mind az esti, mind a reggeli Mógillo olvasása közben a következő verseket előbb a közönség mondja fennhangon, majd a felolvasó ismétli a Mógillo dallamán; 2, 5, 8, 15—16, 9, 7—10 egy lélekzetvétel alatt és 10, 3. Ezek a versek mind Mordechájra vonatkoznak és valamenyien fennhangon való mondásával örömmüket akarjuk fokozni. Olvasás után a Mógillo-t egy kicsit összegöngyöljük és a következő ádást és énekeket mondjuk: hárov eth rivénu, áser heni, sóánánth jáákov. A 22-ik zsoltár 3-ik verséből következteti a Talmud (Mógillo 4a), hogy ugy este, valamint reggel olvasnunk kell a Mógillót és mivel a közvetlen utána következő vers áto kódos szavakkal kezdődik, ezért a Mógillo olvasása után áto kódos-t mondunk, uvo löcijon e'agavásával, mert mi nem éjjel könyörgünk megváltásért; a zsidó szabadságeszmének magvetése nem az est sötétjében, a vak gyűlölet éjszakájában; hanem a szeretet melegénél, az igazság és jog világánál érik édes, dús termésé (löli seén göulo bá-lájlo).

Reggel a sömőne eszre minden egyes áldásához jócér-t: a Purim történetét és hőseit magasztaló költői imarészeket iktatunk be, eth cemách covid kivételével, mert Mordecháj öse Saul, ellenséges ér-zülettel viseltetett Dáviddal szemben.

A sömőne eszre után fél káddis; tá-chánt-n-t és él-erech áppajm-ot nem mondunk. Tóraolvasás, három személyt hívunk föl, akik előtt M. II. 17, 8—16 olvassuk fel; fél káddis a Tóra vissza-helyezése, Mógillo olvasása 3 börocho mellett, mint este; áser heni elmarad, ha a sömőne eszre-nél jócér-t mondotunk. Ásré uvo löcijon, lámnéacách elha-gyásával; egész káddis, olénu. Purimkor a hállél-t a Mógillo helyettesíti. Ha cir-cumcisio fordul elő, ugy azt a Mógillo olvasása előtt végezzük (Rómo), egyes céczorok szerint utána, hogy a láhudim hojtho óro vöszimcho vöszoszón etb vers az újszülöttre is vonatkozzék, mivel a szoszón-on talmudbölcseink a circumcisio-t értik. Az újszülötnek ilyenkor Mor-decháj nevet szokás adni. (L. József Ómecz 1088 és Tásbéc III. r. 68).

Érdekeségéknél fogva, megemlítünk egy, a Mógillo olvasással kapcsolatos igen régi szokást, melyet a Mászsechet Szóf-rim (XIV, 18.) jegyez föl. Eszerint ugyanis az Ácár hó elseje és tizenötödike között lévő szombat kimenetelekor, részletekben olvasták fel a Mógillót. A Mógillo olvasásának végighallgatása oly-

annyira fontos, hogy a gyászoló még az első hét naphan is elmehet a Mógillo olvasásához.

A purim a víg örögzendés napja de nem az önző öröme, hanem a mindent átfogó önzetlen szeretete, amelynek tökéony melege valláskülönbség nélkül minden felebarátunkra kiterjed. (L. Hág-gohóthi Minhagim H. Purim), különösképen pedig a szegényekre (mislá'ach mo-nóth is el réchu).

A lakomat mincáá után, még nappal kezdjük és ezért az étkezési imában még monchatunk ál-hánniszem-et. A gyermekek jelmezés táncmulatságát már a Talmudban találjuk (L. Synhedrin 64b, más-wártok döpurjo szóhoz fűződő Rási és Aruch magyarázatot).

Máárv-imánál Susán-purimkor már nem moncunk ál-hánniszem-et ugyszin'én táchánun-t, él erech áppájim-ot és lám-nácéach-ot sem.

Purim- (és Chanukka-) kor azért nem mondunk jáale yövó-t, mert ez lényegében nem egyó, mint egy sajátos fo-lás, Istennek rólnk való irgalmas megemlékezéseért; már pedig a meg-emlékezés' kifejezését ilyen vonatkozás-ban csakaz ürmeppel és újhóddal kaposo-latban találjuk a Szentírásban. (M. IV. 10. 10.)

Márcus 23-án (Ádár 18.) porozáti poro. A szentély fennállásána idején, ha-lott érintése által tisztátalanná vált evén nem mutathatta be a peszch áldozatát, míg a Tórában előirt mód szerint rem t'szálkodott. Peszách közeledtével tehát felolvassák a Tórából azt a szakaszt, amely a tisztálkodás parancsával és végrehait-sának mócozatával foglalkozik.

Purimi gondolatok

„Lájhúdím hojssó ajró yöszimchó, yö-szoszón vikor”. — A zsidóknak lón vilá-gosság, öröm és becsület. Az erény és lelki visszhang e hármás szózatban, mely e napon az összes zsidóságnak szól.

A világosság, mondják bölcseink: a Tóra. Hisz kétszer hangzott fel a fen-séges Teremtői szózat: „Legyen vilá-gosság!” Először a látható világosság teremtésének reggelén a szem számára, azután a szellemi világosság teremtésé-nek reggelén az ész számára. „És lón világosság!” Az isteni tan, mely boldog-sággal tölti el keblünket, lón a világ szövetnéke. Azért is mondja Izrael a századok óta tartó üldöztetések közep-te: „Lulé tóroszcho soónáj, az ovádti beonji”. Ha törvényed nem lett volna gyönyörűségem, régen elvesztem volna nyomorúságomban.

„Böchol mokóm áser dövár háme-lech mágiá”. Mindenütt — így szól Eszter könyvének egy figyelmeztető verse, — hívó Isteni szava elhatott, örömmé változott a gyász. Az Isteni szellem nem lakozik búsz, hanem derült és vidám kedélyen. „Ki én löváj el sóór hámelech bülvüs szász.” Ne búsan, ha-nem víg gyermekként jelenünk meg Atyánk előtt.

Midőn Mordecháj tudomást szerzett a nagy veszélyről, mely népünket fenye-gelle, üzent Eszternek: járjon közbe a királynál a szerencsétlenség elhárítása érdekében. Eszter mentegetőzve üzent vissza, hogy még nem kapott meghívást a királyhoz, mire Mordecháj megfenye-gette: „Im háchris táchrisi boész ha-zósz”. Ha te hallgatsz és nem teszel semmit a szerencsétlenség megakad-lyozására, majd Isten küld segítséget, de te nem lehetsz biztos abban, vajjon jö-vő ilyenkor leszel-e még királyné.

Eszter nagyon óvatosan, diplomáti-kusan járt el ez ügyben. Midőn jelentke-zett, kérdezte a király: Mit kívánsz Eszter? Ő felelt: Jöjjon Hámán ebédre! Az ebédnél ismét kérdezték: Mi óhajod, Eszter? És Eszter szólt: Jöjjon Hámán holnap is ebédre!

A Talmud bölcsei többféleképpen magyarázták Eszter eljárását. Az egyik szerint Eszter még az ellenséggel is jót akar tenni. A másik szerint úgy vélte helyesnek, hogy a panasztételnél legyen jelen a vádolt is: a király aztán nyom-ban ítélkezhetik is Hámán fölött. A harmadik talmudi vélemény szerint Eszter rá akart a királyra ijesztani, hogy őt is elveszti (Talmud Megilla 15.). Mindketten: Mordecháj és Eszter heroikusán viselkedtek. Mordecháj nem hunyászkodott meg a gögös Hámán előtt, viszont Eszter életét kockáztatta; egyikük sem volt kétszínű, mint Chár-vóna, a király tanácsosa, aki azonban Hámánnak is barátja volt. Midőn a végezt utólérté Hámánt, Chár-vóna még árulkodott is rá, mondván: Ez a gonosz ember nemcsak a király ellen vétett, ha-nem duflán vétkezett, mert a király élete megmentőjének, Mordechájnak is kelepéct állított: már meg is csináltatta Mordechájnak az 50 méter magas akasztófát. „Mino jódá?” — Honnan tudta Chár-vóna — kérdi a Talmud — milyen magas akasztófa kellett Morde-chájnak? És felel: Bizonyára Chár-vóna

is Hámán azon barátai között volt, akik tanácsolták, hogy csináltasson számára ilyen nem ilyen akasztófát. (Megilla 15.)

„Vijeméh hápurim lau jávru mitaich hájohudim”. Nem mulik el a Purim soha Izraelben. Hiszen annyiszor, amny Hámánnal kellett már megbirkózni. Szerencsére — „hine ló jónim völo jison Sómér Jiszróél”. Nem szunnyad és nem alszik soha Izrael őrzője...

Purimi konyha

KINDLI.

1 kgr. lisztből 40 deka libaszjrral, 6 nyers és két átpaszírozott főtt tojássárgájával kevés cukorral, kellő mennyiségű fehérborral tészta gyúrunk. Kidolgozva kinyújtjuk és megfelelő nagyságú darabokra vágva megtöltjük cukros, bo-ros vízben főtt és mazsolával kevert cío, vagy máktöltelekkel. A megtöltött tész-tadarabokat hosszúkára csavarjuk és fa-kanál nyelvél keresztbe rovátkákat nyomkodunk melléjük, ezzel megadva nekik a „kindli” (pólyásbaba) jellegét. Pepsibe rakva tojással megkenjük és szép barnapirosra sütjük.

FLADEN (FLÓDNI).

Fél kilo lisztből, 20 deka libaszírból, 3 tojássárgájából, 10 deka cukorból tész-tát gyúrunk. Öt egyforma részre osztjuk és vékonyra nyújtjuk. Az első kinyúj-tott darabot kikent tepsibe tesszük és megkenjük diótöltelekkel, felébe tesszük a másikat és ezt máx töltelekkel kenjük meg. Efölé jön a harmadik, amelyre szilvalekvárt teszünk és végül a negyedik, fölötte egy réteg borban párolt almával. Az egészet leboritjuk az ötödik résszel, tojássárgájával megkenjük és lassú tűz-nél erősen sütjük.

PURIMI FÁNK.

Egy deci langyos vízben, melyöve egy kanál porcukrot tettünk, 2 deka élesztőt kelesztünk. Közben fél kilo finom lisz-tet átszitáva meleg helyre tesszük. A liszbe gödröt csinálunk, belcöntjük a megkelt élesztőt, 3 tojássárgáját, 3 ka-nál olvasztott zsírt, 2 kanál porcukrot, csipet só és 2 ceci langyos vizet. Fakanállal addig verjük, míg sima, hólyagos nem lesz a tészta. Letakarva meleg hely-en 1 és fél óráig kelni hagyjuk. Aztán meglesztezett deszkára borítjuk, újni vastagságúra nyújtjuk, 5—10 percig állni hagyjuk, majd bő forró zsírba rakjuk, ce egyszerre csak annyit, hogy kényvel-mesen úszkáljanak a zsírban. Fecővel letakarjuk, míg egy oldala megsült. Ha már szép pirosra sült megfordítjuk de most már nem takarjuk le. Mikor a más-ik oldala megsült, kisedjük és ha nem szeretjük zsírosan ezitára itatóspap-rra rakjuk, a zsírba pedig azonnal másik fánkot rakunk, hogy a zsír közbe ne égen. A forró zsírba rakott és hirtelen süttött fánk nem szív fel sok zsírt. Tet-szés szerinti ízt adunk hozzá. (Ábrahám-nyomda: „A zsidó háziasszony könyve.”)

PURIM ÖRÖMEIT

növeli, háztartási gondjait csökkentheti, ha megrendeli **A ZSIDÓ HÁZIASSZONY KÖNYVE**

köser szakácskönyvet, amely tartalmazza a háztartás összes tudnivalóit, közel 1000 kütűnő élel-receptet, cukor, vese és gyomor-bebeteg dietáját stb. **legalkal-masabb purimi ajándék.**

Ára: 4.80

Megrendelhető: **Ábrahám**-nyomda Kecskemét.

Purimi szeretetadományokat oszt a budapesti orthodox hitközség

Ósi szokás, hogy Purimkor, Eszter börtje után, ismerősök és barátok megajándékozzák egymást értékében nem nagy, de a figyelem miatt jelentős szeretet adományokkal. Rendszerint süteményből, gyümölcsből áll az ajándék, amit patyolatkendőbe burkoltan küldenek egymásnak. Ezt a kedves és szép szokást a jótékonyosság szolgálatában gyakorolja a budapesti orthodox hitközség. Purimi szeretetadományokban részesíti szegényeit.

Mindegyik család a közsegregyre szorulóknak közül kap egy kis csomagban lisztet, burgonyát, cukrot,

hogy módjuk legyen az örömnépen a sovány napi falaton kívül is részesedni az emlékezés boldogító malaszájában.

A jótékony segítségre, sajnos, egyre több család szorul rá. A gazdasági viszonyok romlása a hitű zsidóság egyre nagyobb számú családjaikat kezdi ki és a hitközség jóléti intézményeinek egyre nagyobb tevékenységet kell kifejtetniük, hogy gondoskodását kiterjeszthesse minden szűkölködőre.

Egész télen át naponta több száz ebédet szolgáltattak ki

a Hanna gyermekvédelmi egyesület révén s ezt az ebédkeletét folytatni kell a tanév befejeztéig, hogy azután a gyermeknyaralattási akcióba kapcsolódhassanak be. A Népszatal szintén működik és

felölt szegények étkeztetéséről gondoskodik.

Az orthodox hitközség gondoskodik róla, hogy szegényeit pászkhöz juttassa és több más jótékony akcióval karöltve fáradozik, hogy enyhítse és szüntesse a nyomort.

A segítségben mindenki részesül, aki ara valóban rászorul.

A támogatás nem sablonos a jótékonykodást nem bürokratikus formák között intézik és ezért az adományok nyomán hála és elismerés fakad. A mindig növekvő munkát százszázalékosan intézik el, mert a hitközség az áldozathozatalban nem fukar, érzi az idők fojtogató rémét és minden tehetős tagját egyszerű felhívással rá tudja venni, hogy pénzbeli és természetbeni adományokkal segítsen.

Az állandó segélymunkához kapcsolódik most a purimi szeretetadomány-csomagküldés is. Nem lesz az orthodox hitközségben család, amely a feicmelő szép ünnepség alkalmával ne érezze a felebaráti szeretet nemes megnyilatkozásán keresztül a Mindenható gondoskodásának melegét.

A szidra margójára

Irta: **Dr. Rubinstein Mátyás**
szekszárdi főrabbi

I.

Vajikró

„Szólj Izrael fiainak és mondd meg nekik: Ha valaki közületek áldozni akar az Örökkévalónak; baromból, tulok- és juhifélékből áldozzatok.” Ez volt az istentiszteleti forma a hajdani jeruzsálemi templomban, amelynek lerombolása után felváltotta azt az imádságos istentisztelet.

Amíg az előző szidrák a szent hajlék-kal kapcsolatban a szentség eszméjéről szóltak, miszerint szentségben mintegy egybeforrjon az ember az Istennel, addig a jelen szidra a szentélyben folyó áldozati istentiszteletéről szól, a káppóro, az engesztelés eszméjét vetve fölszínre amely oly nagy történeti jelentőségre emelkedett az idők folyamán.

Békesség honoljon az ember lelkében, azt akarja övele a vallás, harmonia legyen közte és Istene között. S ha ez a harmonia leheletszerűen is megzavartott, állíttassék mielőbb helyre. Az ember vétkezett, bünt követett el — diszharmónia támadt közte és mennyei Atyja között, mutasson be áldozatot az Istennek engesztelje, békítse meg. De ha az áldozás után is megmarad a diszharmónia, ha az áldozás csak színleges, ha az ember azután is bünt követ el, akkor az áldozás kellelten, gyűlöletes Isten előtt.

„Mirevaló nékem véres áldozatokatok sokasága, — ezt mondja az Örökkévaló — megelégettem a kosok egészen égő áldozatait, a hizlalt barmok kövérét; a tulok, bárányok s barmok véreben nem gyönyörködöm... tavokzassátok el szemem elől cselekedetitek gonoszágát, szűnjetek meg gonoszt cselekedni.” Ezt mondja Ésajás próféta.

De egyébként is másdrangúvá fokozódott el az idők multán az áldozás. „Engedelmisség jobb, mint az áldozás” — mondja az egyik próféta. Ami azt jelenti, hogy az áldozást lehetőleg kerülni kell, mert az Örökkévalónak, aki meghagyta

az állat kímélését, miszerint egyszer a héten pihentetni kell, nem lehet tetsző, ha elkerülhető, az állat vérontása.

S milyen jellemző a későbbi hagyomány: „Rabbi Eleázár mondja: az áldozásnál feljebbvaló az imádság.”

Emberszerető tannal is találkozunk az áldozás meghagyásában: „Ha valaki közületek áldozni akar az Örökkévalónak.” Valaki: „ódom”, nem „is” — ez a kifejezés: Ádám, mondja a hagyomány, azt jelenti, hogy a jövevény, a „gér” is áldozhat, a gér is az áldozás malaszájában részesülhet.

II. Cáv

„És tömöd tukád ál hámszbeach ló szichbeh — A tűz szüntelen égjen az oltáron el ne aludjék.”

A szentség eszméje jelentékeny helyet foglal el Izrael vallásos világában, a szentség lényegesen különbözik a vallás egyéb meghagyásaitól. Amazok tárgyiak, a külvilágban folynak le, külső cselekedetek által valósulnak meg. A szentség alapnyí természetű, színtere a lélek világa, itt rezdül s árad mennyei sugárzásban. A szentség nincs időtartamhoz kötve, mint a vallásos cselekedet, állandóan hat, szüntelenül világít, serkent, buzdít, hevít, lelkesít. A szentségnek emez átérzésében mondhatta elragadtatásában a zsolttáros: „Siviszi Hásém löngédi szómíd — Az Örökkévalót néztem szüntelen!”

És ennek értelmében mondhatták tal mudmestereink is: „Kol máaszzechó jhóju hösém somájim — Minden tetted Istennek legyen szentelve.” A szentség átfogja az életet a maga teljességében, kihát annak minden mozzanatára, minden megnyilatkozására, minden rezdülésére.

Az egész életnek egy szentségnek kell lennie, hogy méltókká legyünk mennyei Atyánkhoz, aki lelkét lehelte belénk, akinek szentséges lelkéből lelkezett a mi kicsiny lelkünk. A szentség egyéni érzület, mindenki a maga módjára szent. „Echod hámarbeh vöechod háamámit.” Kiki a maga egyéni hajlama szerint szent.

Van azonban egy terület, ahol mindannyiunkban lobognia kell a szentség tűzének az Örökkévaló oltára, a hitnek oltára ez. Itt lobognia kell a szent tűznek mindenki, kivétel nélkül s lobognia kell szüntelenül, háttérbeszorítás, elnyomás, kicsinyítés mellett is, mert ha ez a tűz elalszik, ez — óvjon Isten! — Izrael életének a kialvását jelentené. Azt cselekedjük, amit meghagy az ige: „Szüntelen égjen a tűz az oltáron, soha ki ne aludjék.

**SCHÜCK
INTERNÁTUS**

Budapest VII., Kertész-utca 2.

Tökéletes ellátás, oktatás, felére mérsékelt díjak.

Ha fájós lábaid gyógyítani akarja és elegáns cipőben akar járni, akkor cipőt **NAGY S.** modern ortopéd-cipésznel készíttesse: **Muzeum-kürt 11** (Ér. Károlyi u. old. Thivó 86-1-66)

Elmaradt házasság

Irta: Lénárt Imre

Boldogiek nagyon felvilágosultak voltak, náluk a válás nem számított. Mikor a fiuk leéretté váltak, semmi kifogásuk sem volt, hogy a hitét elhagyja. Egyre megy — mondták a szülők — ők anyag sem törődnek semmiféle vallással s így legalább akadálytalanul felvették Lacit az egyetemre.

Laci, nagyon tehetséges volt s így csakhamar nagy baráti körre akadt. A diáktársak szívesen jártak fel és szemmel láthatólag jól érezték magukat Boldogiek-nál, csak olyankor lett kissé ideges Laci, ha véletlenül a rokonságból is eljött valaki. Ilyenkor mindig attól félt, hogy a barátai előtt meg találják említeni a zsidókat. Egyik-másik rokonnak a külsőjét sem találta alkalmának arra hogy a barátai előtt szerepeltesse őket. Ezekről a csekélysegektől eltekintve, igen felvilágosult fiú volt a Laci, a vallással nem sokat törődött.

Az egyetlen néhány rendbontó elem verekedéseket provokált, melynek élécsősorban a zsidó diákok ellen irányult. Laci szülei ilyenkor mindig boldogok voltak, hogy az ő fiúkat nem fenyegette közvetlen veszedelem. Ilyenkor éles vitába is keveredtek a többi rokonnal, aki nem túlságosan helyeselte a Laci hitelhagyását.

Nem kell szentimentálisnak lenni, hanem alkalmazkodni kell az élethez — magyarázták Boldogiek.

— Talán jobb volna, ha a Lacit is véresre vernék? — kérdezte Boldogi papa.

— Elég nehéz ma az élet, nem kell feleslegesen megnehezíteni — tette hozzá az anya.

— Ha az életet ilyen egyszerűen meg lehetne oldani — felelte csipősen a rokon — akkor bizonyára mások is meglátták volna. Nem ti vagytok a legokosabb emberek és az a sok százezer őse sem volt mind elvakult és elmaradt ostoba ember, aki még az életét is feláldozta a hitéért.

A vitát Laci megérkezése szakította félbe. Kipirult arccal az egyetemről jött s nagy hahotával mesélte, hogy a verekedés során néhány zsidó diáknak hogyan esett le a cvikkerre, gurult el a kalapja. A rokon kissé elhült a derűs elbeszélés hallatán, de a szülők mosolyogva hallgatták Lacit, akit — úgy látszik — erősen kimerítették a délelőtti események, mert alaposan megéhezett és derekasan hozzálátott az ebédhez.

Mikor a rokon elment, az egész család igen furcsálotta: hogyan lehet mindenképp felekezeti kérdést csinálni. Vannak emberek, akik még mindig nem tróják magukat ilyen ósdi előítéletektől függetlenül ahelyett, hogy az életet reálisan fognák fel és alkalmazkodniuk hozzá.

*

A családnak nagy öröme telt Laciban és boldogan számították, hogy még másfél év és Laciból doktor lesz. Állásért sem kell aggodni, mert a diákgyesületben, melynek Laci tagja volt, igen jó összeköttetéseket is szerzett a fiú.

A vizsgák előtt azonban Laci hirtelen megbetegedett. Azt hitték hűlés, torokfájás, később az orvos azt mondta tudócsúshurut. Lacit elküldték a hegyekbe,

aztán szanatóriumi kezelést ajánlottak neki. A kétségbeesett anya hónapokig utazgatott vele, végül hazaérkeztek. A betegség szemmellátatlanul rohamosan rombolta Laci szervezetét. Most már nem kellett sok orvosi tudomány, hogy a pusztító kórt bárki is megállapíthassa. Már az orvosok is néven nevezték a bajt és csak a szokásos vígasszal enyhítették a szülők kétségbeesését.

Szegény Laci már mozdulni is aig tudott, egyszerre csak az édesanyja felpakolta, úgy strandlőnyt is készítettek neki és leutaztak a tengerhez. A rokonok és barátok értetlenül csóvátkázták a fejüket. Miért utaznak ezek el? Ilyen kritikus állapotban, az útlevékényszer, a devizatilalom korában? Ha valami baj történik, hogyan kerülnek vissza?

...Egy hét múlva valóban sürgönyöztek is a papáért, Szegény Laci nem jött többé vissza a dévidékről.

*

Ezekről a szomorú hetekről sohasem beszéltek senkinek Boldogiek. A család szeretete és érdeklődése a következő gyermek felé fordult. A leánya akkor volt serdülőben, viruló, szép hajdon lett. Eisz udvarlói Laci egyetlen barátai közül kerültek ki. Boldogiek társasága így továbbra is változatlan maradt és ők továbbra is rendületlenül kitartottak fennhangoztatott vallási közömbösségük mellett. A rokonok váltig bosszankodtak, ha éppen újévkor és engesztelő napon rendeztek zajos vendégeskedéseket melyek során a vallás törvényeit nyíltan megsértették. Ők állandóan azzal vágták ki magukat, hogy nekik semmi közük ezekhez az ósdi dolgokhoz. A mai élet régen túl van a multnak ezeken a maradványain...

A fiatal fiúk szívesen udvaroltak Eteleknek és ifjú szépsége kedvéért készséggel osztották is a család felvilágosult nézeteit. De vannak egyéb elmaradt emberek is és Lajosnak az apja aki Etelek feleségül szeretne volna venni, szintén vallási szempontokkal okvetetlenkedett. Ahhoz kötötte a beleegyezést, hogy Etelek elhagyja a zsidó vallást. Egy-két nagy-nagy ugyan még ilyen feltételrel is ellenzte a tervezett házasságot, de az apa végül is hajlott a fiú kérésére. Az áttéréshez azonban annál is inkább ragaszkodnia kellett, mert otthon a kisvárosban ő volt az aki legjobban harcolt a zsidó faj terjeszkedése ellen és a zsidó orvossal szemben ő telepített le egy fajtisza ifjú doktort, kinek az érdekében aztán házról-házra is járt...

*

A házasság utóbb ábambardt. Lajos nagyon el volt keseredve, az apja személyesen is feljött megkérni a leányt, de Boldogiek nem akartak beleegyezni.

Senki nem értette ezt az ellenkezést. Szinte értelmetlen is volt, hogy Boldogiek, akik valósággal tüntettek a vallástalansággal, most egyszerre ilyen vallási kérdések miatt akadékoskodnak. Az egyik rokon még is kérdezte:

— Mi az oka ennek a hirtelen fordulatnak? Örökös harcban voltunk a különös nézeteikkel és most egyszerre frontot változtattok?

Boldogiek azonban adósok maradtak a válasszal. Még a legszűkebb rokoni kör sem kapott magyarázatot. Senki sem tudta mire vélni ezt a hirtelen változást...

*

Csak az ideg orvos tudta meg a titok nyitját, aki Boldoginét állandóan kezelte, mióta Lacival a tragédia történt. Boldoginé egy újabb heves szív-attak után az ideg orvosnak győnta meg a titkát:

— Látja doktor ur — mondta bágyadtan, — az én egész betegségem a Laci utolsó hetétől datálódik. Az első rohamot akkor kaptam, mikor félholtan elutaztam, mert tudtam, hogy vége van és nem akartam, hogy a temetést itthon tartsjuk meg. Ismerem a rokonaim felfogását, akiket fájtalmasan érintett volna az idegen szertartás... A második rohamot a temetés után kaptam, mely idegen főzőn, idegen nyelven, idegen szertartás szerint folyt le. Ugy szerettem volna sírni, úgy össze volt szorulva a szívem és — olyan idegen volt nekem minden. Nem értettem a pap szavát, ismeretlenek voltak a cállamok, szinte úgy éreztem magam, mintha nem is nozzám tartoznék a halott, ez a temetés... A belémszorult fájdalom, az elfojtott könnyek, temetés után rohamban jelentkeztek és azóta, valahányszor rágon-dolok arra rettenetes jelenetre, rögtön görcsösen összeszorul a szívem...

A doktor megértően csóvátkázták a fejét. Megértette az Etelek elmaradt házasságának titkát is.

Ezt a házasságot az elhalt Laci bontotta fel. Az ő emléke talán először értette meg Boldogiekkal, hogy a hitet nem lehet amugy egyszerűen elkergetni, mert van idő, amikor önmagától visszajön és beleszól az életünkbe...

Megjelent

Lakos Alfréd szenzációs

Mordechaj diadalmenete

eredeti festményének 22x50 cm. méretű reprodukciója.

Ára: Kerettel 7 pengő

Megrendelhető a művész címén:
Budapest, VI, Lehel-utca 14.

Kitűnő purimi ajándék!

PÉNTEK ESTÉK

Imákba foglalt érzések és gondolatok

Irta:

Dr. ADLER VILMOS hatvani főrabbi

Ára: 5 pengő

Kapható a szerzőnél Hatvanban

Felelős szerkesztő és kiadó:

KECSKEMÉTI VILMOS

Springer nyomda VII., Bethlen G. u. 33.